

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління

Кафедра економічної теорії

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Економічна аналітика

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

**05 Соціальна та поведінкові
науки**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 Економіка

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Корпоративна розвідка як інструмент забезпечення економічної безпеки
бізнесу»

здобувача Гасанової Сабіни Елгізівни

(підпис)

Науковий керівник: доц. Самійленко А. П.

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

В.о. завідувача кафедри: д.е.н., проф. Кириленко В.І.

(підпис)

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління
(назва факультету / навчально-наукового інституту)

Кафедра економічної теорії
(назва кафедри)

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

ЕКОНОМІЧНА АНАЛІТИКА
051 - ЕКОНОМІКА

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

М. К. Галабурда

(підпис) (ініціали, прізвище)

В. І. Кириленко

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__ р.

20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Гасановій Сабіні Елгізівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

очної (денної) форми навчання
очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему **«КОРПОРАТИВНА РОЗВІДКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від "31" січня 2024 р. № 159-ст
Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах ТОВ «Центр
оперативно-стратегічного аналізу»

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОЇ РОЗВІДКИ (назва розділу)
Розділ 2	АНАЛІЗ БІЗНЕС-ОРГАНІЗАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ КОРПОРАТИВНОЇ РОЗВІДКИ В КОНТЕКСТІ ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ (назва розділу)
Розділ 3	КОРПОРАТИВНА РОЗВІДКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ (назва розділу)

Об'єкт дослідження:	Стратегія реалізації корпоративної розвідки в ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу"
Предмет дослідження:	Використання корпоративної розвідки як інструменту забезпечення економічної безпеки бізнесу на прикладі діяльності ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу"
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Розглянути роль корпоративної розвідки як механізму забезпечення економічної безпеки бізнесу та розробити рекомендації щодо її ефективного впровадження

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1

- визначити сутність та передумови корпоративної розвідки;
- виділити основні завдання та цілі корпоративної розвідки в контексті забезпечення економічної безпеки бізнесу;
- охарактеризувати теорію корпоративної розвідки;
- виявити роль та місце корпоративної розвідки в стратегічному управлінні;
- виявити основні методи та інструменти корпоративної розвідки.

У розділі 2

- охарактеризувати методи збору та аналізу стратегічної інформації;
- визначити, які дані щодо аналізованої компанії вважаються ключовими для прийняття стратегічних рішень;
- виявити стратегічні можливості та загрози в діяльності бізнес-організацій;
- визначити роль корпоративної розвідки в прийнятті стратегічних рішень;
- проаналізувати приклади впровадження корпоративної розвідки;
- назвати потенційні ризики, які повинен виявляти аналіз бізнес-організації виконаний інструментами корпоративної розвідки.

У розділі 3

- дослідити корпоративну розвідку як інструмент забезпечення економічної безпеки бізнесу;
- визначити як корпоративна розвідка попереджає зовнішні та внутрішні загрози бізнесу;
- дослідити випадки необхідності застосування корпоративної розвідки;
- виявити перспективи корпоративної розвідки;
- дати рекомендації ТОВ «Центр оперативно-стратегічного аналізу» на основі проведених досліджень.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

А. П. Самійленко

«____» _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

С. Е. Гасанова

«____» _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 71 сторінку, 1 рисунок, список використаних джерел з 55 найменувань.

«Корпоративна розвідка як інструмент забезпечення економічної безпеки бізнесу»

Об'єктом дослідження є стратегія реалізації корпоративної розвідки в ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу".

Предметом дослідження є використання корпоративної розвідки як інструменту забезпечення економічної безпеки бізнесу на прикладі діяльності ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу".

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – розглянути роль корпоративної розвідки як механізму забезпечення економічної безпеки бізнесу та розробити рекомендації щодо її ефективного впровадження.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

1. Розглянути еволюцію концепції корпоративної розвідки та її впливу на економічну безпеку бізнесу.
2. Вивчити практичний досвід застосування корпоративної розвідки в діяльності бізнесу та визначити його вплив на успішність підприємств.
3. Визначити основні методи та інструменти корпоративної розвідки, які використовуються для забезпечення економічної безпеки бізнесу.
4. Проаналізувати взаємозв'язок між корпоративною розвідкою та управлінням ризиками, а також їх вплив на конкурентоспроможність підприємств.
5. Розробити рекомендації щодо ефективного впровадження корпоративної розвідки з метою забезпечення економічної безпеки бізнесу та підвищення його конкурентоспроможності.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати мають практичне значення для підприємства ТОВ "Центр оперативно-стратегічного

аналізу", дозволяючи зрозуміти ефективність використання корпоративної розвідки для забезпечення економічної безпеки та виявити можливі шляхи покращення цього процесу. В додаток, практична значущість полягає у тому, що результати дослідження можуть бути застосовані не лише в конкретній компанії, але й в інших схожих організаціях та галузях. Результати дослідження також можуть бути використані в подальших дослідженнях на теми, пов'язані з корпоративною розвідкою.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023-2024.

Рік захисту роботи 2024.

Ключові слова: корпоративна розвідка, конкурентна розвідка, економічна розвідка, ділова розвідка, розвідувальна інформація, стратегічна інформація, економічна безпека бізнесу, стратегічні рішення, ризики в діяльності бізнес-організацій.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету економіки та управління
освітньо-професійної програми «Економічна аналітика»

Гасанової Сабіни Елгізівни

на тему: «Корпоративна розвідка як інструмент забезпечення економічної безпеки бізнесу».

1. Актуальність теми: Важливим аспектом забезпечення економічної безпеки України є захист її ринкової позиції і, насамперед, захист набутих можливостей у сфері економічної конкуренції. Безпека країни базується на безпеці її структурних складових, зокрема на безпеці її суб'єктів господарювання. Відмінною рисою комерційної діяльності є те, що у відкритому конкурентному середовищі суб'єкти господарської діяльності діють на свій страх і ризик, під свою персональну і, насамперед, майнову відповідальність. Кожен підприємець, який організує свою справу, усвідомлює, що він буде не тільки отримувати прибуток і користуватися всілякими благами, а й постійно ризикує. Виявлення, запобігання небезпек і загроз, використання корпоративних ресурсів в непередбаченій ситуації для попередження непоправного збитку, прийняття ризикових рішень, боротьба з конкурентами - ось далеко не повний перелік завдань, які повинні вирішуватися керівництвом компанії при забезпеченні її сталого розвитку та забезпечення економічної безпеки. Для виживання компаній в умовах сучасної конкурентної боротьби первісну роль починає відігравати розвідка намірів конкурентів (вітчизняних і зарубіжних), вивчення основних тенденцій бізнесу, аналіз можливих ризиків і т.д.

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: Під час написання дипломної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здобувачкою використовувався комплекс загальних та специфічних наукових методів. Такий підхід надав можливість розкрити економічну природу корпоративної розвідки як інструменту у забезпечення бізнесу від потенційних ризиків і загроз.

3. Наявність самостійних розробок автора: Заслуговує на увагу запропонована автором концепція корпоративної розвідки як інструменту інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки бізнесу.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: Сформульовані в роботі теоретичні положення та практичні рекомендації можуть бути використані в процесі здійснення активної боротьби та протидії економічному та промислому шпигунству на підприємствах України, при прийнятті і реалізації відповідних організаційно-управлінських рішень у контексті забезпечення економічної безпеки підприємства.

5. Наявність недоліків: Не достатньо повно представлена позиція автора щодо особливостей та специфіки реалізації корпоративної розвідки для

забезпечення економічної безпеки бізнесу в умовах повномасштабної військової агресії росії.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Кваліфікаційна бакалаврська робота Гасанової Сабіни Елгізівни на тему «Корпоративна розвідка як інструмент забезпечення економічної безпеки бізнесу» допускається до захисту перед ЕК. Оцінка письмової частини кваліфікаційної роботи - 56 балів.

Науковий керівник

Кандидат економічних наук, доцент кафедри
економічної теорії

Самійленко Андрій Петрович

“05” червня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОЇ РОЗВІДКИ.....	6
1.1 Передумови виникнення та економічна природа корпоративної розвідки	6
1.2 Основні методи та інструменти корпоративної розвідки.....	13
1.3 Економічна розвідка як фактор стабільного розвитку бізнес-організації.....	19
РОЗДІЛ 2: АНАЛІЗ БІЗНЕС-ОРГАНІЗАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ КОРПОРАТИВНОЇ РОЗВІДКИ В КОНТЕКСТІ ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ	29
2.1 Вплив корпоративної розвідки на прийняття стратегічних рішень	29
2.2 Методика збору та аналізу стратегічної інформації через інструменти корпоративної розвідки.....	35
2.3 Роль корпоративної розвідки у виявленні ризиків в діяльності бізнес-організації	46
РОЗДІЛ 3: КОРПОРАТИВНА РОЗВІДКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ	54
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Актуальність теми корпоративної розвідки як інструмента забезпечення економічної безпеки бізнесу в сучасному світі важко переоцінити. З розвитком глобалізації та посиленням конкуренції на ринку, підприємства стикаються з різноманітними загрозами для їхньої економічної безпеки. Однією з таких загроз є шпигунство та нечесна конкуренція з боку інших підприємств, які можуть використовувати різні методи, включаючи крадіжку комерційної інформації, підлив репутації, а також зловживання ринковою позицією. В такому контексті, корпоративна розвідка стає ключовим інструментом для забезпечення економічної безпеки бізнесу. Крім того, корпоративна розвідка допомагає впроваджувати заходи щодо захисту комерційної та конфіденційної інформації підприємства від несанкціонованого доступу та втрати, що є критично важливим для його стійкості та конкурентоспроможності. У світлі постійної еволюції технологій та зміни природи загроз, розуміння та використання корпоративної розвідки є невід'ємною частиною стратегічного управління бізнесом в сучасному підприємницькому середовищі. Тому дослідження цієї теми має велике значення як для наукових досліджень, так і для практичного застосування в сфері бізнесу та управління.

Тема конкурентної розвідки активно досліджується як у теоретичній, так і в емпіричній літературі. Виникає дискусія щодо того, чи належить ця діяльність до компетенції спеціалізованих органів, чи це складова сучасного маркетингу. Великий внесок у розуміння цієї теми зробили вітчизняні вчені, такі як Філіппова С.В., Волощук Л.О., Черкасова С.О., Керницький І. С., Живко З. Б., Копитко М. І. Двоймоч М., Робсон-Морров М., Кобле П. Р. Лайонс Ш. і багато інших. Аналіз наукових та навчальних праць показує, що основна увага приділяється методам конкурентної розвідки, компетентності фахівців у цій галузі, а також організаційним аспектам, які впливають на конкурентну розвідку.

Мета дослідження. Розглянути роль корпоративної розвідки як механізму забезпечення економічної безпеки бізнесу та розробити рекомендації щодо її ефективного впровадження.

Завдання дослідження:

1. Розглянути еволюцію концепції корпоративної розвідки та її впливу на економічну безпеку бізнесу.
2. Вивчити практичний досвід застосування корпоративної розвідки в діяльності бізнесу та визначити його вплив на успішність підприємств.
3. Визначити основні методи та інструменти корпоративної розвідки, які використовуються для забезпечення економічної безпеки бізнесу.
4. Проаналізувати взаємозв'язок між корпоративною розвідкою та управлінням ризиками, а також їх вплив на конкурентоспроможність підприємств.
5. Розробити рекомендації щодо ефективного впровадження корпоративної розвідки з метою забезпечення економічної безпеки бізнесу та підвищення його конкурентоспроможності.

Об'єкт дослідження. Стратегія реалізації корпоративної розвідки в ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу".

Предмет дослідження. Використання корпоративної розвідки як інструменту забезпечення економічної безпеки бізнесу на прикладі діяльності ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу".

Методи дослідження використані в ході написання дипломної роботи: аналізу та синтезу, аналогії та узагальнення, порівняння, формальної й змістовної логіки, індукція.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Отримані результати мають практичне значення для підприємства ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу", дозволяючи зрозуміти ефективність використання корпоративної розвідки для забезпечення економічної безпеки та виявити можливі шляхи покращення цього процесу. Теоретична та методична значущість полягає у тому, що результати дослідження можуть бути застосовані не лише в конкретній компанії, але й в інших схожих організаціях та галузях.

Інформаційною базою дослідження послужили наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних авторів з питань корпоративної розвідки та економічної безпеки бізнесу, аналітичні звіти та матеріали спеціалізованих видань з питань

бізнес-аналізу та розвідки, внутрішні документи та звіти компанії ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу".

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг бакалаврської роботи – 71 сторінку.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОЇ РОЗВІДКИ

1.1 Передумови виникнення та економічна природа корпоративної розвідки

Поняття "корпоративна розвідка" стало відомим українському суспільству нещодавно. Проте це не завадило нашій державі залучати розвідку до отримання інформації та використання її результатів для вирішення різних завдань, отримування переваги, приймаючи ефективні стратегічні і тактичні рішення в рамках законодавства та етичних норм, мінімізуючи ризики і забезпечуючи додатковий прибуток.

Розвідка розглядається під різними назвами: конкурентна розвідка, комерційна розвідка, бізнес-розвідка, ділова розвідка, корпоративна розвідка тощо. І. Л. Хвальчик та С. В. Філіппова називають конкурентну розвідку новою стратегічною ініціативою в бізнесі, націленою на все у світі бізнесу, що значимо для здатності компанії конкурувати. І. С. Керницький, З. Б. Живко та М. І. Копитко називають комерційною розвідкою діяльність, спрямовану на забезпечення стратегії та комерційного успіху підприємства, що здійснюється з метою отримання стратегічної переваги над потенційним противником, виявлення можливих ризиків і нових можливостей для підприємства та управління ними. Кишеня В. зазначає, що конкурентна розвідка відповідає за розробку комплексу заходів щодо отримання та обробки даних про конкурента: майно, фінансові та управлінські ресурси, можливості та слабкі сторони, а також операційні та стратегічні плани. [40, 18, 5]

У своїй роботі Штангрент А. М. розглядає концепцію конкурентної розвідки в контексті економічної безпеки. Він підкреслює, що ця діяльність передбачає детальне та етичне вивчення конкурентів, збір інформації про маркетингові дослідження ринку з метою забезпечення стабільного та успішного бізнесу. Також він акцентує на важливості забезпечення внутрішнього та зовнішнього середовища

компанії, що в майбутньому задовольнятиме потреби споживачів і сприятиме прибутковості. [43]

Отже, узагальнивши, можна сказати, що корпоративна розвідка – це збір інформації, її аналіз, класифікація (за різними параметрами), прогнозування ситуації та розробка рекомендацій для керівництва.

Іншими словами, корпоративна розвідка полягає в детальному аналізі конкурентів та зборі інформації про ринок, як вже наявні, так і нові можливості. Це допомагає забезпечити стійкий та успішний розвиток бізнесу. Головні цілі включають пошук нових технологій, вдосконалення управлінських рішень, отримання конкурентних переваг, покращення фінансових результатів та розроблення стратегічних планів для розвитку.

Виходячи з цього, можна сформулювати, що корпоративна розвідка - це процес збирання, аналізу і використання інформації про конкурентів, ринки, клієнтів, технології та інші аспекти діяльності інших компаній з метою отримання конкурентної переваги, збільшення ефективності бізнесу та зниження ризиків. Корпоративна розвідка може включати такі дії, як аналіз публічної інформації, вивчення конкурентів, спостереження за ринком, використання піару та маркетингу, здійснення таємних або відкритих інформаційних операцій тощо. Вона є важливою стратегічною складовою бізнесу багатьох компаній, особливо в умовах конкурентного ринкового середовища.

Корпоративна розвідка орієнтується на широкий спектр ініціатив і активно використовується для вдосконалення та розвитку інформаційних технологій. Зокрема, вона активно застосовується у сфері розвитку Інтернет-технологій та електронної торгівлі. В Україні ці технології допомагають підприємствам досягати успіхів у сфері фінансових операцій та стратегій злиття та поглинання.

Корпоративна розвідка передбачає отримання інформації виключно з відкритих джерел без застосування нелегальних методів. Використання таких методів для збору інформації вважається формою промислового шпигунства і є неетичним. Промислове шпигунство включає в себе незаконне отримання та використання конфіденційної інформації, яка становить промислові та ділові

секрети конкурентів. Шпигунство включає в себе нелегальне отримання та використання конфіденційної інформації, викрадення патентів, шпигунство серед персоналу або застосування електронного підслуховування. Промислове шпигунство може бути здійснене як зовнішніми агентами (іншими компаніями, державними або приватними службами розвідки), так і внутрішніми загрозами (наприклад, экс-співробітниками або агентами). На відміну від цього, корпоративна розвідка використовує правові та етичні методи для отримання інформації. Корпоративна розвідка зазвичай використовує різноманітні відкриті джерела і носії інформації, у відміну від крадіжки даних, яка є характеристикою промислового шпигунства. [3] [11]

Служба корпоративної розвідки може бути різного масштабу - від одного співробітника до великого підрозділу. У практиці, багато працівників підприємства, навіть ті, хто не працює безпосередньо в цьому підрозділі, можуть бути залучені до процесу корпоративної розвідки.

Стратегічна корпоративна розвідка зосереджена на вивченні структури і динаміки господарської діяльності, виявленні і аналізі конкурентів та контрагентів. Оперативна корпоративна розвідка вирішує конкретні завдання негативної взаємодії з конкурентами і часто діє на межі етичних та юридичних норм.

Початковим етапом комерційної розвідки, яка ставала все більш активною разом із розвитком ремесл і торгівлі, було приватне шпигунство. Уже на етапі початкової цивілізації торгові дома в Єгипті, афінські купці та торговці здійснювали збір таємної інформації, яка могла сприяти комерційному успіху. Проте така розвідка була випадковою і зазвичай провадилася самими торговцями або через їх посередників. [14]

Купці прагнули з'ясувати, який товар, якої якості та в якій кількості привозять на ринок їх конкуренти, і за якою ціною вони пропонують свої товари. Вони не вагалися навіть поширювати чутки про неякісний товар конкурентів, дискредитувати їх, вигадувати або підкреслювати їхні недоліки, а також розголошувати надмірно високі ціни за низьку якість товарів. Пізніше всі ці методи

отримали наукові назви - дифамація, формування іміджу, аналіз ринку, реклама та інші.

У пізньому середньовіччі разом із державною економічною розвідкою в торгових містах Середземномор'я з'явилася приватна розвідка північно-італійських торгових компаній. Венеція та Генуя стали центрами економічної розвідки, де комерційна таємниця цінувалася навіть більше, ніж політична. Починаючи з XI століття, багатство та вплив міст-держав Італії все більше залежали від торгівлі з арабським Сходом і, відповідно, від всіх небезпек, пов'язаних з цим видом діяльності. Купці та дипломати, що відправлялися за кордон, виступали агентами розвідки Венеціанської республіки, як з комерційних, так і з політичних мотивів. Це дозволило маленькій республіці зайняти провідні позиції та зберегти їх, незважаючи на відкриття нових морських шляхів та появу великих державних утворень. [18]

Перша справжня приватна розвідувальна служба була створена флорентійськими купцями-банкірами (такі види діяльності того часу часто поєднувалися) в XIV столітті. Пізніше подібну службу заснували Фуггери з Аусбурга, які в XV і XVI століттях були серед найбільших промисловців і ділків.

Під керівництвом Якоба Фуггера (1459–1525) функціонувала дуже ефективна розвідувальна мережа, яка базувалася на численних представництвах фірми у різних європейських країнах. Навіть існував спеціальний інформаційний лист, що містив останню інформацію про політичні та комерційні справи. Банкiрський будинок Фуггерів став прикладом того, що велика та ефективна розвідка - це не одне і те ж. Іспанські Габсбурги, основні боржники Фуггерів, зазнали фінансового банкрутства, що призвело до фінансової кризи південно-німецьких банкірів.

Також відомо, що Ротшильди славилися високою ефективністю своєї розвідувальної служби. У кінці XVIII століття п'ять братів заснували банки у п'яти європейських столицях (Лондоні, Парижі, Відні, Франкфурті і Неаполі). Під час війни з Наполеоном вони наwerbували більше 200 агентів та надали всі свої розвідувальні дані, а також можливості щодо міждержавного переказу капіталів в розпорядження Англії. Натан Ротшильд першим дізнався про поразку Наполеона

завдяки своїм інформаторам і негайно розпочав масовий продаж своїх акцій, після чого інші біржовики також розпочали скуповувати акції.

Англіїці першими розширили сферу впливу своїх таємних агентів на економіку, зосереджуючи увагу на текстильній промисловості. Вони володіли технологічною перевагою і майже монопольним становищем у цій галузі. Проте наприкінці XVIII століття південні штати Америки вклали фінансові зусилля в організацію промислового шпигунства на англійських текстильних фабриках в Ланкаширі. Їм вдалося отримати креслення прядильної машини, що стало основою для створення та розвитку бавовняної промисловості в Америці.

Американська бавовняна промисловість, завдяки доступній, в основному, рабській робочій силі, стала серйозною конкуренцією для Англії. Тому, щоб забезпечити конкурентоздатність своєї промисловості, Англія максимально експлуатувала свої колоніальні володіння, створюючи величезні бавовняні плантації у Африці та на Вест-Індійських островах. Генрі Уїкхем, який вивіз насіння гевеї з Бразилії, також відіграв важливу роль у цьому процесі.

Агентів розвідки ніколи не шкодували. Їх жорстоко убивали або карали під час воєн без суду і слідства. Наприклад, французька революція гільйотинувала їх, а Крупп замурував в підвалах приватної контррозвідки. Американці навіть садили їх на електричний стілець, але це не завадило їм продовжувати свою розвідувальну діяльність. [21]

Передумови виникнення корпоративної розвідки тісно пов'язані зі складністю та динамікою сучасного бізнес-середовища. Зростання конкуренції на ринку, швидкі технологічні зміни, розмаїття товарів і послуг, а також загрози з боку конкурентів і навколишнього середовища створюють надзвичайно складну ситуацію для підприємств. У таких умовах отримання інформації про конкурентів, ринкові тенденції, потенційні загрози і можливості стає критично важливим для успіху бізнесу.

Економічна природа корпоративної розвідки полягає в її ролі як стратегічного інструменту, спрямованого на забезпечення конкурентоспроможності та успіху підприємства. Вона дозволяє компаніям

здобувати конфіденційну інформацію про діяльність конкурентів, аналізувати ринкові тенденції, прогнозувати зміни в галузі та вчасно реагувати на них. Корпоративна розвідка також сприяє зменшенню ризиків, підвищенню прибутковості та створенню стратегічних переваг для підприємства.

Передумови виникнення корпоративної розвідки належать до складної мозаїки факторів, які формують сучасну економічну та бізнес-середовище. Ці передумови можна розглядати в контексті еволюції бізнесу, змін у технологічних та комунікаційних можливостях, а також зростання конкуренції на ринку.

По-перше, зростання глобалізації та збільшення міжнародної торгівлі призвело до появи нових можливостей і загроз для підприємств. Зміна відносин між країнами і регіонами створює потребу у збільшенні обсягів інформації про зовнішнє середовище.

По-друге, стрімкий розвиток технологій, особливо в області інформаційних технологій, зробив доступ до даних більш швидким і простим. Це дозволяє підприємствам збирати, аналізувати та використовувати великі обсяги інформації про своїх конкурентів та ринок.

По-третє, інтенсивна конкуренція на ринку змусила підприємства шукати нові способи збільшення своєї конкурентоспроможності. Отримання конфіденційної інформації про конкурентів та ринкові тенденції стало одним з ефективних інструментів для досягнення цієї мети.

Економічна природа корпоративної розвідки полягає в її ролі як стратегічного інструменту для забезпечення успіху та конкурентоспроможності підприємства в умовах постійної зміни та конкуренції на ринку. Основні аспекти цієї економічної природи включають [8]:

1. Забезпечення конкурентоспроможності. Корпоративна розвідка дозволяє підприємствам отримувати інформацію про конкурентів, ринкові тенденції, клієнтські потреби та інші фактори, що дозволяють адаптувати стратегії та процеси для забезпечення конкурентних переваг.

2. Зниження ризиків. Це збирання та аналіз інформації через корпоративну розвідку який допомагає ідентифікувати потенційні ризики для

бізнесу, такі як зміни на ринку, технологічні загрози, а також дії конкурентів. Це дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані рішення та уникати негативних наслідків.

3. Стимулювання інновацій. Збір інформації про нові технології, тренди та ринкові можливості через корпоративну розвідку стимулює інноваційні процеси в підприємстві.

4. Ефективне управління ресурсами. Корпоративна розвідка сприяє оптимізації використання ресурсів у підприємствах, включаючи фінансові, технічні та людські ресурси, через аналіз ринкових умов та конкурентного середовища.

Практично всі великі українські компанії займаються збором інформації про своїх конкурентів, партнерів і контрагентів, а водночас самі є об'єктом ретельного вивчення приватними розвідувальними службами.

Головним завданням конкурентної розвідки є отримання стратегічно важливої інформації для підприємства (про наміри конкурентів і партнерів, їхню цінову політику, стратегію розвитку, сильні та слабкі сторони, продукцію, яка виробляється і т.д.). Крім того, конкурентне дослідження повинно спрямовуватися на швидке та ефективне вирішення проблем, що виникають у компанії. Це дозволяє підприємствам зберігати конкурентну перевагу та успішно розвиватися в умовах постійних змін на ринку. [4, 9, 13]

Одночасно, для стратегічної корпоративної розвідки корисна і цікава інформація доступна у відкритих джерелах. Вона не лише не захована, але й активно просувається, організовується та надається у вигляді різноманітних баз даних, довідників, оглядів, наукових статей, публікацій тощо. Моніторинг згадок про підприємство або конкурентів у ЗМІ відкриває широкий спектр можливостей для корпоративної розвідки.

Також, варто додати, що технічні методи OSINT (open-source intelligence, що означає розвідку на основі відкритих джерел) були вперше використані Службою моніторингу іноземного радіомовлення (FBMS) у США. Ця служба займалась записом, перетворенням у письмовий вигляд та аналізом короткохвильових

пропагандистських радіопередач, які транслиувались нацистським блоком під час Другої світової війни. Перший аналітичний звіт FBMS, опублікований 6 грудня 1941 року, попереджав про збільшення агресивного тону мовлення з Токіо. Наступного дня японці атакували військово-морський флот США у Перл-Харборі, що призвело до вступу США до Другої світової війни. FBMS стала відповідальною за забезпечення розвідувальної інформації OSINT як невід'ємної частини військових та громадянських розвідувальних операцій. [9]

Сьогодні OSINT використовують не лише органи державного управління і спецслужби, але також приватні детективи, журналісти, консалтингові служби, ІТ-компанії, відділи продажів та маркетингу.

Багато людей вважають, що корисна розвідувальна інформація отримується лише з секретних джерел, проте насправді це не так. За даними адмірала Захаріасена, заступника начальника розвідки ВМС США під час Другої світової війни, 95% інформації розвідка ВМС США отримувала з відкритих джерел, 4% - з напівофіційних, і лише 1% - з секретних джерел. [13]

В цілому, корпоративна розвідка є важливим елементом стратегічного управління підприємством, який допомагає забезпечити його успішність та стійкість у сучасних економічних умовах.

1.2 Основні методи та інструменти корпоративної розвідки

Корпоративна розвідка стає все більш важливою в сучасному світі бізнесу, де конкуренція стає все більш жорсткою. Організації активно використовують різноманітні методи для збору інформації про своїх конкурентів, партнерів та ринки, щоб забезпечити свою конкурентоспроможність і захистити свої інтереси. Основні методи корпоративної розвідки включають збір відкритої інформації, приховану спостережливість, використання джерел внутрішньої інформації, технічне спостереження, соціальну інженерію та аналіз інформації. Знання та вміння використовувати ці методи стають ключовими для успіху сучасних підприємств у конкурентному бізнес-середовищі.

Один із ключових аспектів для отримання конкурентної інформації полягає у внутрішніх джерелах самого підприємства, яке проводить дослідження. Такі джерела включають торгових представників, які мають можливість встановлювати контакти з покупцями та дізнаватися про діяльність конкурентів, співробітників відділів розвитку та аналітики, які виявляють нові патенти та дослідження конкурентів у газетах, а також співробітників відділу постачання, що можуть отримувати інформацію від постачальників, які обслуговують і конкурентів.

Корпоративна розвідка передбачає отримання інформації виключно з відкритих джерел, і не залучає використання нелегальних методів збору інформації. Адже, використання нелегальних та неетичних методів для отримання інформації є формою промислового шпигунства.

Поза стандартними пошуковими системами, розвідники використовують різноманітні інструменти для пошуку, обробки та аналізу інформації, а також для автоматизації цих процесів. Далі ми зупинимось на деяких прикладах, які є простими у використанні [9]:

1. Google Dorks - це спеціальні оператори розширеного пошуку Google, що використовуються для отримання конфіденційної інформації, яка може бути виявлена через помилки в налаштуваннях або недбалість. Наприклад, за допомогою оператора "site:anysite.com" можна здійснювати пошук конкретно на певному сайті, а "filetype:" дозволяє шукати інформацію у файлах з певним розширенням.

2. Social Links - це автоматизований пошуковий інструмент, який шукає інформацію у соціальних мережах та в інших відкритих джерелах. За допомогою імені та фотографії можна знайти всі особисті профілі у соціальних мережах лише за один клік.

3. Maltego - це програмний інструмент, який допомагає побудові, аналізу та візуалізації зв'язків між різними сутностями, такими як люди, групи людей, контакти, компанії та веб-сайти.

4. Аналіз вмісту відібраних документів (системи моніторингу); виділення з потоку «сирих» даних, невідомих раніше об'єктів, подій або фактів, що

підлягають легкій інтерпретації, а також встановлення взаємозв'язків між ними, тощо.

Використання передових технологій допомагає розвідникам ефективно працювати з великими обсягами даних. Результати конкурентної розвідки важливі при ухваленні стратегічних та судових рішень, в процесі вибору бізнес-партнерів і співробітників. Завдяки автоматизації інструментів розвідки можна заздалегідь виявляти інвестиційні ризики та відкривати нові можливості на ринку.

У сучасній епохі глобальної мережі, основу корпоративної розвідки складає пошук і обробка інформації в мережі Інтернет. З урахуванням величезних обсягів даних, доступних в Інтернеті, проведення розвідувальної діяльності потребує використання спеціальних програмних інструментів. Тому, перспективним напрямком для загальнотеоретичних і прикладних наукових досліджень є поліпшення існуючих та розробка інноваційних інтегрованих засобів пошуку й обробки інформації, а також використання нових методів і прийомів аналітичної діяльності, що забезпечать виконання комплексу завдань корпоративної розвідки.

В системі забезпечення фінансово-економічної безпеки використання ділової розвідки має на меті забезпечити конкурентні переваги, оптимальну інформаційну політику та загальну захищеність підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Дослідження показують, що корпоративна розвідка є невід'ємною складовою успішної комерційної діяльності та економічної безпеки компанії, яка може допомогти переглянути бізнес з іншого кута зору, пропонувати нові ідеї та концепції, визначати напрямки дій керівництва на важливі завдання та виконувати поставлені рішення.

Основні завдання корпоративної розвідки, що є необхідною складовою системи фінансово-економічної безпеки підприємства, включають наступне [18, 25, 20]:

- Виявлення та запобігання можливим внутрішнім або зовнішнім загрозам з боку конкурентів.
- Нейтралізація ризиків і розв'язання питань, пов'язаних з ними.

- Підвищення позитивного впливу навколишнього середовища та нейтралізація негативного впливу на підприємство.

- Оцінка партнерів, клієнтів і конкурентів.
- Збір інформації про конкурентів та їх стратегії.
- Систематизація результатів виконання раніше прийнятих рішень.
- Інформаційний контроль над інфраструктурою ринку та конкурентами.
- Розроблення довгострокових прогнозів щодо впливу навколишнього середовища на діяльність підприємства.

Корпоративна розвідка специфікується для кожного підприємства і впливає на його майбутні перспективи, економічну безпеку, ефективність роботи та конкурентоспроможність.

Отже, корпоративна розвідка може гарантувати фінансову та економічну безпеку підприємства, забезпечуючи підвищення ефективності його діяльності через постійний та ретельний аналіз оточуючого середовища та протидіючи проявам недобросовісної конкуренції та ризикам, пов'язаним з недосконалістю та змінами законодавства.

Основні методи корпоративної розвідки можуть бути ілюстровані різними прикладами з практики бізнесу [40]:

1. Збір відкритої інформації

Приклад: підприємство може вивчати фінансові звіти, у відкритому доступі, своїх конкурентів, щоб отримати інформацію про їхню фінансову стабільність та стратегії розвитку.

2. Прихована спостережливність

Приклад: агенти можуть проникнути в конференції або виставки конкурентів, щоб дізнатися про їхні нові продукти або стратегії.

3. Використання джерел внутрішньої інформації

Приклад: компанія може залучити колишніх співробітників конкурента, які можуть розкрити важливі деталі про їхні плани і стратегії.

Аналіз цих методів показує, що корпоративна розвідка використовує різноманітні підходи для отримання інформації про конкурентів та інші організації.

Це демонструє важливість захисту конфіденційної інформації та виявлення потенційних загроз для бізнесу.

Інструменти корпоративної розвідки є ключовими компонентами стратегії бізнесу для отримання, аналізу та використання інформації про конкурентів, ринки та потенційних партнерів. Для ефективності корпоративна розвідка використовує різноманітні інструменти, серед яких [34, 35, 36, 37]:

1. Аналітичні програми і сервіси (включає в себе використання спеціального програмного забезпечення для аналізу даних, включаючи програми для обробки великих обсягів інформації, створення звітів та прогнозів).

2. Електронні моніторингові системи (системи які дозволяють стежити за активністю конкурентів в Інтернеті, включаючи їхній веб-сайт, соціальні мережі, форуми та блоги. Вони дозволяють відслідковувати зміни в стратегії конкурентів та реакцію громадськості на їхні дії).

3. Агенти збору інформації (можуть бути як люди, які ведуть спостереження та збирають інформацію вручну, так і автоматизовані системи, які автоматично відстежують певні події або показники на ринку).

4. Дослідницькі звіти і звіти консультантів (компанії можуть замовляти спеціалізовані дослідження або звіти, які надають аналіз ринку, огляд конкурентів та рекомендації щодо стратегій бізнесу).

5. Моніторинг масових ЗМІ (слідкування за згадками компанії або її конкурентів у засобах масової інформації дозволяє отримувати інформацію про події та тренди, які можуть вплинути на бізнес).

Ці інструменти використовуються корпораціями для збору інформації, аналізу її та використання при прийнятті стратегічних рішень. Важливо враховувати, що використання корпоративної розвідки відбувається в межах закону та етичних стандартів.

Загалом, корпоративна розвідка використовує різноманітні методи та інструменти для отримання цінної інформації, яка допомагає підприємствам приймати обґрунтовані стратегічні рішення та успішно конкурувати на ринку.

Конкурентна розвідка, або КР, є невід'ємною частиною успішного бізнесу, спрямованого на збирання, аналіз та використання інформації для ухвалення оптимальних рішень. Процес КР включає кілька етапів, починаючи від збирання неструктурованих даних, які потім структуруються та аналізуються. Синтез отриманих знань дозволяє розробляти стратегічні та тактичні рішення, які втілюються у практиці і призводять до конкретних результатів.

Один з ефективних способів збору інформації - моніторинг ЗМІ, де можна знайти корисні дані навіть у неспеціалізованих джерелах. Інтернет також є важливим джерелом інформації, де компанії можуть дізнатися про своїх конкурентів, їх продукцію та плани. Відвідування ярмарок і виставок надає можливість отримати наочне враження і виявити інтереси та стратегії конкурентів.

Також важливе неформальне спілкування з колегами та партнерами, де можна отримати відомості, які не завжди доступні офіційно. Завдяки цим методам компанії можуть отримати повну картину ринку та діяльності конкурентів, що дозволяє їм приймати обґрунтовані рішення та залишатися конкурентоспроможними.

Останнім етапом роботи в корпоративній розвідці є видача "оціненої" інформації, спрямованої на ухвалення керівництвом обґрунтованих управлінських рішень. Це важлива фаза, яка базується на аналізі зібраної інформації та формуванні прогнозів щодо можливих наслідків.

Крім того, ще одним аспектом доцільності проведення корпоративної розвідки є захист інтересів власного бізнесу та страхування від ризиків. Отже, знання, отримані в результаті корпоративної розвідки, можуть виступати як гарантія відносного спокою, допомагаючи підготуватися до можливих викликів і реагувати на них заздалегідь.

Мета конкурентної розвідки полягає в отримання стратегічно важливої інформації про конкурентів та партнерів, вказує на необхідність збирання і аналізу інформації про діяльність конкурентів та потенційних партнерів, яка має стратегічне значення для успішного функціонування підприємства. [47]

Аналіз цінової політики конкурентів та їхніх стратегій розвитку дозволяє підприємству адаптувати свої власні стратегії відповідно до ринкових умов.

Виявлення сильних та слабких сторін конкурентів та можливостей для виробництва дозволяє підприємству оптимізувати свою виробничу діяльність.

Швидке та ефективне реагування на зміни в галузі та вирішення поточних проблем компанії допомагає підприємству підтримувати конкурентоспроможність та забезпечувати стабільність у діяльності.

У результаті дослідження ролі та методів корпоративної розвідки можна зробити кілька важливих висновків. По-перше, корпоративна розвідка є необхідною складовою сучасного бізнесу, особливо в умовах конкурентного середовища. Вона допомагає підприємствам збирати і аналізувати інформацію про конкурентів, ринок, тенденції та потенційні загрози, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення. [26]

По-друге, існує різноманітні методи та інструменти корпоративної розвідки, які включають збір і аналіз відкритих джерел інформації, використання Інтернету, участь у виставках та конференціях, а також неформальне спілкування з партнерами та колегами по галузі.

Крім того, ефективне використання корпоративної розвідки може стати ключовим чинником успіху для бізнесу, допомагаючи відстежувати тенденції ринку, реагувати на зміни в своєчасно та збільшувати конкурентоспроможність компанії.

1.3 Економічна розвідка як фактор стабільного розвитку бізнес-організації

Сучасна економічна безпека підприємства вимагає впровадження комплексу заходів, спрямованих на стійкий розвиток та протидію загрозам злочинних структур. Одним із ключових аспектів, які впливають на успішну господарську діяльність, є економічна та корпоративна розвідка. Поняття економічної розвідки є ширшим і відрізняється від корпоративної розвідки. Економічна розвідка - це процес збирання, аналізу та використання інформації про економічне середовище

з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень в бізнесі. Головною метою економічної розвідки є отримання конкурентної переваги, розуміння та передбачення ринкових тенденцій, визначення потенційних ризиків та можливостей для бізнесу. Тобто, це процес спрямований на збір та аналіз інформації про економічні тенденції, конкурентну ситуацію на ринку, а також загальне економічне середовище для ведення бізнесу. Підприємства, які ефективно використовують дані, зібрані в ході розвідки, можуть приймати кращі рішення, прогнозувати зміни на ринку та адаптуватися до нових умов. В результаті це сприяє підвищенню конкурентоспроможності, зростанню прибутковості та стабільності бізнесу. [7] [21]

Необхідно відзначити, що економічна розвідка базується на ряді принципів, включаючи пріоритетність економічних інтересів, незалежність вибору об'єктів від політичних аспектів, систематичність та конфіденційність. Вона також охоплює комерційну та промислову розвідку в сферах менеджменту, маркетингу та фінансів, а також ресурсного і науково-технологічного забезпечення.

Економічна розвідка включає макроекономічну розвідку, мікроекономічну розвідку та економічну контррозвідку. Макроекономічна розвідка стосується збору інформації про економічний розвиток інших країн, ресурси, технології тощо. Мікроекономічна розвідка орієнтована на аналіз конкретних фірм та корпорацій, їх стратегій та фінансових показників. Економічна контррозвідка спрямована на захист від спроб іноземних фірм отримати доступ до торговельно-економічних і технологічних секретів. Ці види розвідки базуються на принципах, які включають підпорядкування завдань ключовим економічним інтересам та конфіденційність. Економічна розвідка є важливим інструментом для забезпечення економічної безпеки підприємств, оскільки вона дозволяє отримувати стратегічну інформацію та захищати важливі інтереси в умовах конкуренції на ринку.

На сучасних підприємствах існують різні структурні підрозділи, які займаються обробкою інформації та прийняттям управлінських рішень. Наприклад, одним з таких підрозділів може бути служба економічної розвідки. Метою цієї структури є забезпечення керівництва достовірною і повною

інформацією про зовнішнє середовище підприємства, виявлення ризиків, організація ефективної інформаційної роботи та розробка рекомендацій для захисту від них.

Економічна розвідка включає в себе різноманітні аспекти ринкової економіки і використовується для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Система економічної розвідки повинна ґрунтуватися на збиранні та аналізі доступних відкритих джерел інформації, діяти в межах закону і етичних норм. При реалізації цієї системи на підприємстві важливо враховувати його потреби і можливості, а також ефективно використовувати засоби для досягнення поставлених завдань.

Цей процес включає в себе збір інформації про конкурентів, ринки, клієнтів, законодавство, технологічні інновації та інші економічні чинники, а також аналіз цієї інформації для визначення стратегій і тактик дії в умовах ринкової конкуренції.

Економічна розвідка стає важливим фактором для досягнення стабільного розвитку бізнес-організацій у сучасному світі. Цей процес передбачає систематичне збирання, аналіз і використання інформації про економічне середовище, конкурентів, клієнтів, потенційних ризиків та можливостей.

Перш за все, економічна розвідка дозволяє бізнес-організаціям бути в курсі всіх змін у їхньому економічному оточенні. Це охоплює оновлення урядових політик, законодавчих змін, зміни в споживчих уподобаннях, технологічні інновації та інші фактори, які можуть вплинути на діяльність компанії.

По-друге, економічна розвідка допомагає оцінити конкурентну ситуацію на ринку. Шляхом аналізу конкурентів, їхніх стратегій, продуктів і послуг бізнес може визначити свої конкурентні переваги та недоліки. Це дозволяє розробляти більш ефективні стратегії маркетингу та продажу, а також планувати реагування на конкурентні дії.

Третій аспект економічної розвідки полягає в ідентифікації можливостей для розвитку та ризиків, які можуть виникнути в процесі реалізації цих можливостей. Це може включати аналіз нових ринків, потенційних партнерів або інноваційних технологій. Ретельний аналіз дозволяє бізнесу максимально використовувати можливості, зменшуючи ризики поряд з цим.

Крім того, економічна розвідка може допомогти бізнес-організаціям управляти фінансовими ресурсами більш ефективно, прогнозуючи зміни на ринку та використовуючи цю інформацію для прийняття стратегічних рішень.

До прикладу, компанія, яка спеціалізується на розробці програмного забезпечення, може використовувати економічну розвідку для аналізу конкурентів, а саме вивчати стратегії інших компаній, нові технології, які вони розробляють, і відгуки користувачів про їхні продукти. На основі цієї інформації вони можуть визначити, які нові функції потрібно розробити та як підвищити конкурентоспроможність своїх продуктів.

Роздрібна компанія може використовувати економічну розвідку для визначення можливостей для розширення бізнесу. Аналізуючи ринок, визначаючи попит на нові продукти та послуги, досліджуючи цінову політику конкурентів та досліджуючи поведінку споживачів. На основі цих даних вони можуть приймати рішення про відкриття нових магазинів або розширення асортименту товарів.

Ще одним прикладом може бути компанія, що працює у фінансовому секторі, може використовувати економічну розвідку для оцінки потенційних ризиків та загроз. Аналізуючи фінансову стабільність своїх клієнтів, політичну та економічну ситуацію в країні, де вони працюють, а також діяльність конкурентів. На основі цієї інформації вони можуть розробити стратегії управління ризиками та приймають рішення про інвестиції.

Ці приклади показують, як економічна розвідка допомагає компаніям зрозуміти їхнє оточення, приймати обґрунтовані рішення та залишатися конкурентоспроможними на ринку.

Зазвичай економічна розвідка охоплює такі аспекти [29, 33, 44:

1. Аналіз конкурентів. Дослідження конкурентного середовища, включаючи стратегії, продукцію, ціни, маркетингові акції тощо.
2. Ринковий аналіз. Вивчення тенденцій ринку, потреб споживачів, розмірів ринку та його потенційного зростання.
3. Аналіз клієнтів. Визначення потреб і вимог споживачів, їхніх попередніх покупок, уподобань і скарг.

4. Технологічний аналіз. Спостереження за технологічними тенденціями, інноваціями, патентами і розробками.

5. Фінансовий аналіз. Аналіз фінансової стійкості та ефективності конкурентів, а також власної компанії.

6. Правовий аналіз. Слідкування за змінами в законодавстві, регулюючому бізнес-середовище.

7. Макроекономічний аналіз. Врахування глобальних економічних тенденцій, таких як зміни в процентних ставках, курсах валют, політиці цін і торгівлі.

Крім того, економічна розвідка може відігравати ключову роль у стабільному розвитку бізнес-організацій з багатьох перспектив. Збирання і аналіз інформації про конкурентів, ринок і економічне середовище дозволяє компаніям розробляти більш обґрунтовані стратегії розвитку. Наприклад, знання про слабкі сторони конкурентів дозволяє підприємству здійснити атаку на їхні ринки або вдосконалити свої продукти та послуги для вигоди споживачів.

Також інформація, отримана за допомогою економічної розвідки, допомагає виявляти потенційні ризики для бізнесу та розробляти стратегії їхнього управління. Наприклад, раннє виявлення змін у попиті споживачів або законодавчих змін дозволяє підприємствам адаптуватися до нових умов і уникати фінансових втрат. Вона може допомогти компаніям створити або підтримати свою конкурентну перевагу на ринку. Наприклад, аналіз стратегій конкурентів дозволяє компаніям реагувати на їхні дії та розробляти власні унікальні пропозиції для клієнтів.

Знання про технологічні тенденції і розробки в галузі дозволяє бізнес-організаціям бути на крок попереду, розробляючи та впроваджуючи нові продукти і послуги, які відповідають потребам ринку.

Отже, економічна розвідка допомагає бізнес-організаціям бути гнучкими, конкурентоспроможними і приділяти увагу стратегічному розвитку, що сприяє їхній стабільності та успіху на ринку.

Ці аспекти допомагають бізнесам приймати інформовані рішення, використовуючи доступну інформацію про економічне середовище для досягнення своїх стратегічних та оперативних цілей.

Глобально аналізуючи, економічна розвідка є невід'ємною складовою успішного функціонування бізнесу в сучасному світі. Вона допомагає компаніям збирати та аналізувати інформацію про своїх конкурентів, ринки, потенційних клієнтів та загрози, що допомагає їм приймати обґрунтовані рішення та залишатися конкурентоспроможними.

Наприклад, компанія Apple використовує економічну розвідку для аналізу ринку технологій та визначення попиту на нові продукти. Їхня здатність прогнозувати та адаптуватися до змін на ринку дозволяє їм зберігати лідерство у галузі.

Також, фармацевтичні компанії, наприклад Pfizer чи Johnson & Johnson, використовують економічну розвідку для оцінки конкурентної обстановки, аналізу ринкових можливостей та розробки нових лікарських засобів.

З іншого боку, в сфері фінансів, банківські установи, такі як JPMorgan Chase або Goldman Sachs, використовують економічну розвідку для аналізу ризиків та можливостей інвестування, а також для оцінки стабільності фінансових ринків.

Отже, економічна розвідка стала ключовим інструментом для бізнесу у сучасному світі, допомагаючи компаніям адаптуватися до змін у своєму оточенні та забезпечувати стабільний розвиток. Вона відіграє ключову роль у стабільному розвитку бізнес-організацій, надаючи їм необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих та стратегічних рішень. Знання про ринкові тенденції, конкурентний ландшафт та потенційні можливості і загрози дозволяє компаніям залишатися конкурентоздатними та адаптивними у постійно змінюваному бізнес-середовищі. Збирання, аналіз та використання інформації про конкурентів, ринкові тенденції, технологічні інновації та інші аспекти діяльності громадських організацій дозволяє підприємствам уникати ризиків, приймати обґрунтовані стратегічні рішення та зберігати конкурентну перевагу. Шляхом впровадження ефективних практик економічної розвідки, компанії можуть забезпечити свою

стійкість до змін у середовищі, підтримати інновації та досягти успіху на ринку. Тому виробники та підприємства повинні розглядати економічну розвідку як необхідну складову своєї стратегії для досягнення стабільного розвитку та конкурентоспроможності.

Розглянемо особливості забезпечення економічної безпеки підприємств у розвинених країнах та окремі заходи, що вони приймають на макро- та мікрорівні [32]:

Німеччина:

- Уряд створив національні спецслужби для контролю за економічно важливими об'єктами країни.
- Чинне законодавство забезпечує збереження та нерозголошення комерційної таємниці.
- Населення вважає своїм громадянським обов'язком інформувати відповідні органи про правопорушення та отримує за це винагороду.
- Контрольно-розвідувальні підрозділи співпрацюють з приватними агентствами, забезпечуючи безпеку як для фірм, так і для їхнього керівництва й окремих працівників.

Франція:

- Державні органи співпрацюють з приватними правоохоронними структурами для боротьби зі зловживаннями торговельними марками та недобросовісною конкуренцією.
- Існують законодавчі акти, які регулюють безпеку персональних комп'ютерів та боротьбу з комп'ютерною злочинністю.
- Французькі фірми мають високо розвинуті системи виявлення актів промислового шпигунства.

Японія:

- У Японії економічна безпека бізнесу формується за допомогою об'єднань торговельно-промислової палати та асоціації корпоративних керівників.
- Держава прагне передбачити можливі заходи урядів-конкурентів та реакцію на них, співпрацюючи з бізнесом.

- Економічна розвідка в Японії базується на ефективному розподілі ролей між організаціями, орієнтованими на експорт.

Ці країни приділяють велику увагу забезпеченню економічної безпеки підприємств, використовуючи різноманітні заходи на макро- та мікрорівнях.

У рамках корпоративної розвідки, звертається особлива увага на вивчення різноманітних аспектів, що стосуються партнерів. Це важливий етап, що визначає успішність діяльності бізнес-організації і сприяє її стабільному розвитку. Розглянемо основні аспекти:

- Аналіз кола клієнтів та рекламних партнерів дозволяє визначити найбільш перспективних та потужних учасників ринку, з якими варто співпрацювати для забезпечення стабільного збуту продукції або послуг.

- Вивчення постачальників і споживачів допомагає у побудові ефективних ланцюгів постачання та збуту, що впливає на конкурентоспроможність та прибутковість бізнесу.

- Аналіз комерційних зв'язків та репутації дозволяє визначити партнерів, які діють на ринку з високою репутацією та можуть забезпечити високий рівень довіри серед клієнтів та партнерів.

- Вивчення іноземних партнерів розширює можливості для міжнародного співробітництва та забезпечує доступ до нових ринків збуту та технологій.

- Характеристика фінансових показників та ступінь надійності допомагає зменшити фінансові ризики і визначити партнерів з надійною фінансовою стійкістю.

- Лобі-діяльність та зв'язки в адміністративних та державних органах стають важливим аспектом для забезпечення підтримки та захисту інтересів бізнесу на державному рівні.

Таким чином, ретельно проведений аналіз партнерів за допомогою корпоративної розвідки сприяє стабільному розвитку бізнес-організації та забезпечує її успішну діяльність на ринку.

Практика показує, що аналітикам потрібно мати доступ до значної кількості інформації для ефективної роботи. З цією метою рекомендується створити інтегрований банк даних, який дозволить вирішувати різноманітні завдання, такі як ведення обліку та статистики (персонал, контакти, події, партнери, конкуренти, реклама і т. д.), а також логічний аналіз інформації (швидка оцінка ділових партнерів, виявлення інвестиційних ризиків, аналіз подій, вивчення ділових зв'язків конкурентів, оцінка сфери впливу, аналіз конфліктних та кризових ситуацій і т. д.).

Також, однією з важливих складових ефективної розвідки є розуміння потреб клієнтів. Спостереження за їхнім спілкуванням може виявити нові потреби, які досі залишалися незадоволеними або для яких ще не існує відповідного продукту на ринку. Це дає можливість бізнесу виявити нові ніші для розвитку та розширення асортименту продукції.

Крім того, використання соціальних мереж, таких як Twitter, Facebook може допомогти у пошуку потенційних клієнтів, які вже проявили інтерес до подібних товарів або послуг. Це забезпечує більш точне спрямування маркетингових зусиль та ефективне використання рекламних ресурсів.

Однак, важливо також бути обережним у взаємодії з клієнтами та контролювати ризики розвідки конкурентів. Підприємство має мати стратегії протидії та внутрішні правила щодо обробки та передачі конфіденційної інформації. Забезпечення надійної захищеності даних і водночас збереження відкритого та привітного середовища для спілкування з клієнтами - ключовий аспект стабільного розвитку бізнесу.

Загальний світовий досвід демонструє, що створення сприятливих умов для економічної безпеки підприємств є ключовим чинником у підвищенні ефективності наукової й інноваційної діяльності. Це стає пріоритетним завданням державної інноваційної політики розвинених країн, оскільки вплив науково-технічної та інноваційної сфер на розвиток економічної системи стає на сучасному етапі вирішальним. Основним змістом державного регулювання економічної безпеки підприємств є координація злагодженої роботи усіх ланок господарського

механізму, спрямованої на виробництво конкурентоспроможної високотехнологічної інноваційної продукції та підвищення добробуту населення.

РОЗДІЛ 2: АНАЛІЗ БІЗНЕС-ОРГАНІЗАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ КОРПОРАТИВНОЇ РОЗВІДКИ В КОНТЕКСТІ ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ

2.1 Вплив корпоративної розвідки на прийняття стратегічних рішень

Стратегічні рішення є ключовим фактором для успішного функціонування будь-якого підприємства. Вони визначають напрямок розвитку, допомагають у заздалегідь передбачуваному реагуванні на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Однак процес прийняття стратегічних рішень є складним та вимагає глибокого аналізу. Важливу роль у цьому відіграє корпоративна розвідка.

Корпоративна розвідка представляє собою систему збору, аналізу та інтерпретації інформації про конкурентів, ринки, технології та інші фактори, що впливають на бізнес-середовище підприємства. Вона є невід'ємною складовою для визначення конкурентоспроможності та виживання на ринку. Використання корпоративної розвідки дозволяє підприємству вчасно реагувати на зміни, приймати обґрунтовані стратегічні рішення та підвищує його шанси на успіх.

Коли корпоративна розвідка є складовою стратегічного менеджменту, ініційованою всередині підприємства, вона надає необхідні інструменти для передбачення змін у своєму середовищі та серед конкурентів. Підприємства, які активно прагнуть передбачати зміни в конкурентному середовищі, зазвичай вважаються лідерами на ринку та інноваторами. Це дозволяє їм мати стратегічну перевагу, діючи проактивно, а не реактивно. [47]

Корпоративна розвідка, використовуючи стратегічний підхід, стимулює інноваційний розвиток. Згідно зі стратегічним підходом, об'єктами корпоративної розвідки є різні сфери: основні, суміжні та допоміжні галузі, ринок ресурсів, ринок праці, держава (законодавство, податки, політика, економіка), конкуренти, постачальники, клієнти/споживачі (сьогоднішні та потенційні) та ринок інновацій. Таким чином, з аналізу наукових досліджень можна зробити висновок, що корпоративна розвідка має подвійне значення: як інструмент маркетингового

дослідження для створення інформаційно-аналітичної бази для управлінських рішень у стратегічному управлінні інноваційним розвитком підприємства; як безперервний процес пошуку і моніторингу інформаційного середовища для виявлення конкурентних збурень. Задачі конкурентної розвідки, зосереджені на цьому підході, можуть бути систематично вирішені шляхом спеціально створеного підрозділу в межах підприємства - служби корпоративної розвідки.

Ось деякі приклади основних завдань корпоративної розвідки через створення служби корпоративної безпеки є [23, 47]:

- Пошук стратегій конкурентів для оптимізації власної стратегії підприємства.
- Визначення конкурентних переваг та слабких сторін конкурентів для коригування стратегії підприємства.
- Забезпечення інформаційної підтримки для прийняття управлінських рішень керівництвом підприємства.
 - Пошук та моніторинг переваг та цінової політики конкурентів.
 - Дослідження методів просування на ринок товарів конкурентів.
 - Аналіз постачальників, покупців та партнерів конкурентів.
 - Аналіз джерел та умов фінансування основних конкурентів підприємства.
- Оцінка інвестиційних ресурсів та умов їх залучення конкурентами.
- Аналіз структури доходів та витрат конкурентів.
- Визначення рентабельності діяльності конкурентів та їх економічного механізму.
- Виявлення планів конкурентів щодо технічного розвитку та продуктового портфелю.
- Постійний моніторинг та актуалізація інформації про позиції підприємства на ринку.
- Дослідження діяльності конкурентів та змін у конкурентному середовищі.
- Перевірка надійності партнерів підприємства.

- Збір інформації в мережі інтернет та моніторинг матеріалів засобів масової інформації.
- Прогнозування трендів ринку та передбачення дій конкурентів.
- Виявлення та моніторинг нових або потенційних конкурентів.

В контексті стратегічного управління корпоративна розвідка виступає як інструмент маркетингових досліджень, який допомагає у формуванні інформаційно-аналітичної бази для прийняття управлінських рішень у процесі стратегічного управління та інноваційного розвитку підприємства. Важливим є постійний пошук та моніторинг інформаційного оточення конкурентного середовища. Процесний підхід може бути успішно впроваджений через чітко визначені задачі конкурентної розвідки, які можуть бути здійснені за допомогою власного структурного підрозділу підприємства - служби корпоративної розвідки.

Розвідка має надавати організації можливість діяти в попереджувальному режимі, що означає дії перед початком або в ранній стадії реалізації подій, форс-мажорів або зміни ринкової кон'юнктури. Така система розвідки спрямована на вирішення завдань не лише на сьогодні, а й на завтра, що дозволяє отримати інформацію та рекомендації заздалегідь і використовувати їх у попередньому режимі, до початку цих подій, тобто є основою стратегічних рішень. Використання такого потенціалу у бізнесі призводить до підвищення його конкурентоспроможності. Однак, створення ефективної системи комерційної розвідки вимагає часу на розгортання, побудову відповідних баз даних і знань, а також розвиток корисних контактів в середовищі першоджерел і експертів, які мають глибоке розуміння ринку і готові ділитися інформацією. [52]

Результати аналізу корпоративної розвідки використовуються безпосередньо для формування стратегічних рішень або виступають в якості важливого етапу у процесі стратегічного планування. Корпоративна розвідка заснована на важливості часу та тісно пов'язана з його параметрами.

Реактивний та проактивний підходи асоціюються з опортуністичним та стратегічним типом мислення відповідно. Особливість стратегічного мислення полягає у тому, що воно не стільки вказує на дії компанії, скільки на її утримання

від певних дій, та включає в себе довгостроковий концептуальний план для швидкого розвитку компанії, в якому визначені величезні цілі компанії та шляхи досягнення цих цілей. [52]

Аналітичні звіти, які розробляються в рамках корпоративної розвідки, є ключовим інструментом для прийняття стратегічних рішень в бізнесі. Ці звіти надають керівництву компанії об'єктивну та деталізовану інформацію для прийняття рішень на основі обґрунтованих даних. Вони допомагають виявити переваги та недоліки компанії порівняно з конкурентами, ідентифікувати можливості для розвитку та ризику, які потрібно враховувати при формулюванні стратегії. Корпоративна розвідка відображає динамічний характер взаємодії між підприємствами та навколишнім світом, забезпечуючи необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень. Поєднуючи стратегічний та опортуністичний підходи, організації мають можливість адаптуватися до змін в ринковому середовищі та використовувати виявлені можливості для досягнення конкурентної переваги. Проактивний підхід до корпоративної розвідки дозволяє підприємствам не лише реагувати на зміни, але й передбачати їх, що створює передумови для стабільного та стійкого розвитку.

Шляхом аналізу конкурентного середовища та вивчення діяльності конкурентів, корпоративна розвідка надає керівництву підприємства необхідні засоби для "передбачення змін" та адаптації до них. Зокрема, вона сприяє визначенню стратегічних переваг та слабких сторін конкурентів, що дозволяє коригувати власну стратегію підприємства для збереження конкурентоспроможності та досягнення лідерства на ринку. Крім того, корпоративна розвідка забезпечує керівництво інформаційною підтримкою для прийняття управлінських рішень, що ґрунтуються на об'єктивних даних та аналізі ринкових тенденцій. Цей процес також дозволяє підприємству здійснювати постійний моніторинг ринку, виявляти нові можливості та загрози, а також адаптувати свою стратегію відповідно до змін у зовнішньому середовищі. Таким чином, корпоративна розвідка відіграє важливу роль у формуванні та реалізації

стратегічних рішень підприємства, сприяючи його стабільному розвитку та успіху на ринку. [48]

Корпоративна розвідка проводиться компанією з метою підвищення конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей бізнесу. Вивчаючи ризики, загрози та можливості на ринку товарів і послуг, корпоративна розвідка практично не пов'язана з процесами забезпечення безпеки. Захист інтересів бізнесу від кримінальних загроз і недобросовісної конкуренції є відповідальністю служби безпеки компанії і майже ніколи не перетинається з областями та завданнями корпоративної розвідки. Корпоративна розвідка і діяльність з забезпечення безпеки є абсолютно різними сферами діяльності, які використовують подібні методики.

Ключове питання, яке стосується стратегічних рішень, включає [15]:

- збір розвідувальних даних для стратегічного планування компанії та прогнозування майбутнього стану бізнес-середовища;
- оцінку рішень щодо інвестування або фінансування придбання;
- аналіз змін у виробництві;
- розробку продукції та реакцію на конкурентів під час її впровадження.

Одними з найбільш поширених ризиків, пов'язаних з корпоративною розвідкою є відмивання коштів, шахрайство, корупція і санкційні обмеження. Саме на ці фактори мають звертати увагу топ-менеджери при прийнятті стратегічних рішень в першу чергу.

Українським яскравим прикладом використання корпоративної розвідки для розкриття корупції може бути розслідування команди Дениса Бігуса та Лесі Іванової. В 2019 році командою журналістів Bihus.Info за допомогою методів корпоративної розвідки розкрили масштабну корупційну схему відмивання коштів через, на той час, концерн Укроборонпром. Злочинці за сприянням українських політиків та посадових осіб купляли зброю контрабандою з Росії та продавали державі за завищеними у 2-4 рази цінами, а з отриманих коштів роздавали хабарі державним службовцям. Для того, щоб розслідувати цю справу журналісти використовували методи OSINT-розвідки, перевіряли дані компаній та осіб задіяних у злочинній схемі, які, як виявилось, використовували «фірми-

прокладки». Для того щоб перевірити отримані результати OSINT-розвідки вони звернулися до методів HUMINT-розвідки і виявили, що особам, на яких записані «фірми-прокладки» заплатили за використання їхнього імені та прізвища. Всю знайдену інформацію підкріпили візити на адреси цих «фірм-прокладок», які не були їхніми офісами. На рис. 2.1 можна побачити які наслідки були б, якби цього розслідування не було і в результаті зволікання з ним.

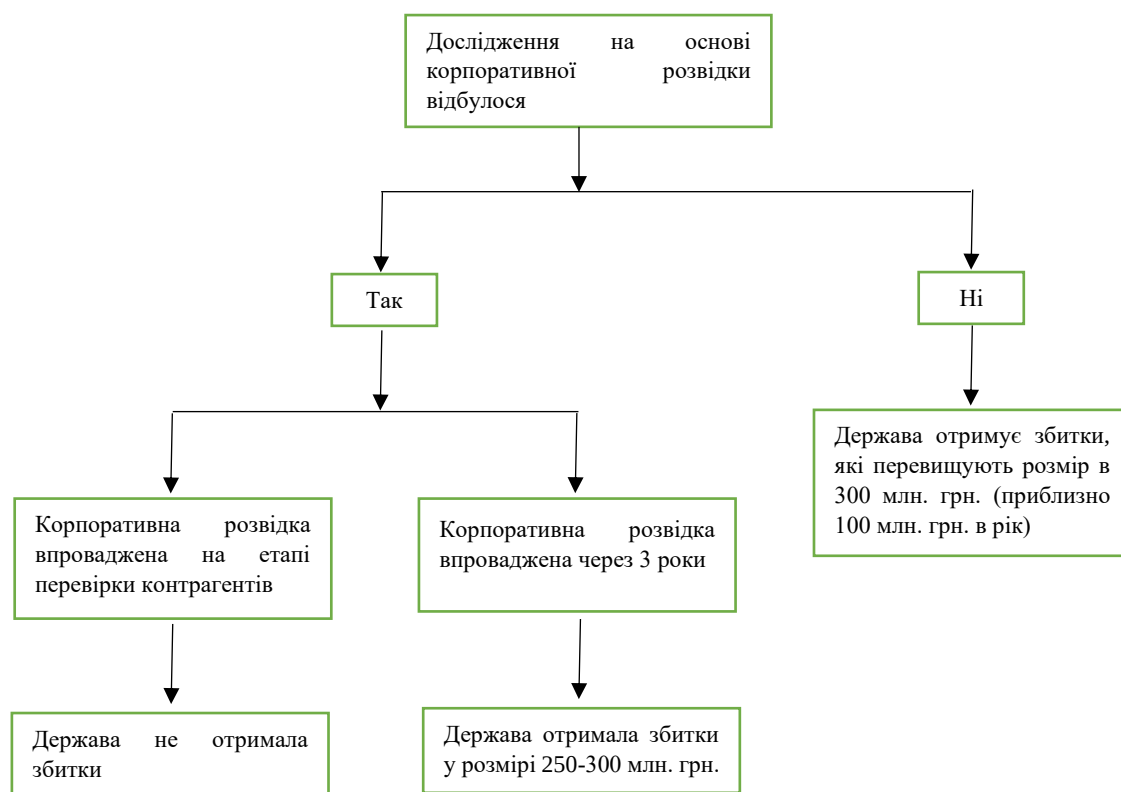

Рисунок 2.1 – Вплив корпоративної розвідки на збитки держави

На рис. 2.1 ми бачимо які фінансові наслідки має відсутність перевірки партнерів для України. Вибір партнера це стратегічне рішення, яке має прийматися у ситуації володіння повною інформацією про нього, включаючи його акціонерів, походження, репутації тощо. Отже, ключові питання, які відносяться до раннього попередження, спрямовані на запобігання несподіванкам. Їх основне завдання - вчасно виявити потенційні загрози. [2]

2.2 Методика збору та аналізу стратегічної інформації через інструменти корпоративної розвідки

Для збору, накопичення та організації інформації важливо дотримуватися певних вимог: інформація повинна бути повною, актуальною, достовірною та легко сприйматися для подальшого аналізу й використання.

Процес систематизації та підготовки джерел інформації для подальшого аналізу можна розглядати у два етапи: перевірка їх змісту та обробка та аналіз матеріалів.

Одним з методів ведення конкурентної розвідки є використання інструментів OSINT. OSINT (Open Source Intelligence) - це метод розвідки, який полягає у зборі, аналізі та використанні інформації, доступної відкритим чином через різноманітні джерела, такі як веб-сайти, соціальні мережі, публічні бази даних, засоби масової інформації та інші джерела, які не обмежені обмеженнями щодо конфіденційності або доступу. Цей підхід дозволяє здійснювати дослідження та збирати різноманітну інформацію про компанії, особи, організації, події тощо без необхідності використання класифікованих або конфіденційних джерел. [30, 34, 52]

За допомогою інструментів OSINT можна вивчати ринки, конкурентів, клієнтів, а також виявляти тенденції, ризики та можливості в різних сферах діяльності. Цей метод є ефективним засобом підтримки стратегічного прийняття рішень, маркетингових досліджень, аналізу репутації та ризиків, а також контролю за власною та конкурентною діяльністю.

Вперше термін OSINT вживався військовими та розвідувальними службами для опису процесу збору стратегічно важливої, але доступної для загального огляду інформації, яка мала стосунок до національної безпеки. З поширенням Інтернету, соціальних медіа та цифрових сервісів з'явилися широкі можливості для отримання даних щодо підприємства та персоналу.

OSINT в основному застосовується в сферах національної безпеки, правоохоронних органів та корпоративної розвідки, а також корисний для

аналітиків, які використовують некласифіковані розвідувальні дані для відповіді на різноманітні розвідувальні запити.

Джерела OSINT можна розділити на шість категорій інформаційних потоків [34]:

1. Засоби масової інформації, такі як ЗМІ, друковані видання, радіо і телебачення, які функціонують як у внутрішньому, так і в міжнародному контексті.

2. Інтернет, включаючи публікації, блоги, форуми, соціальні мережі (такі як Facebook, Twitter, Instagram), а також медійний контент, створений користувачами, такий як відео на YouTube. Це джерело інформації відрізняється від інших своєю оперативністю та доступністю.

3. Державні дані, офіційні звіти, бюджети, телефонні довідники, прес-конференції, веб-сайти та публічні виступи – ці джерела, хоча й походять з офіційних джерел, все ж є загальнодоступними й можуть використовуватися відкрито та вільно.

4. Професійні та академічні публікації, інформація з журналів, конференцій, наукових робіт, дисертацій та тез – це джерела, що містять цінну інформацію з професійних та наукових джерел.

5. Комерційні дані, фінансові оцінки, промислові оцінки та комерційні зображення – це джерела, які надають інформацію з комерційних джерел.

6. Сіра література, технічні звіти, патенти, ділові документи та неопубліковані роботи – це джерела, які містять непублічну, але значиму інформацію.

OSINT відрізняється від звичайних досліджень тим, що використовує процес розвідки для збирання спеціальних знань, які сприяють у прийнятті конкретних рішень окремою особою або групою осіб. [34]

Веб-браузер є потужним інструментом для OSINT, який надає доступ до різноманітних веб-сайтів та програмних засобів. Ці засоби можуть бути відкритими або пропрієтарними і призначені для збору інформації з відкритих джерел або полегшення аналізу та перевірки даних з метою надання розвідувальної інформації. Крім того, існують різноманітні розслідувальні та освітні групи, які пропонують

різноманітні ресурси, такі як книги, подкасти та відео, щоб навчити методам та інструментам OSINT.

Книги, наприклад "Методи розвідки з відкритим вихідним кодом" від Майкла Баззелла, служать як ресурси для дослідників у різних сферах. Автор зазначає, що інформаційний ландшафт швидко змінюється, тому деякі інструменти і методи можуть старіти. Тому для дослідників OSINT важливо постійно навчатися, тренуватися і досліджувати нові ресурси [51]. Райан Федасюк у своєму посібнику перераховує шість інструментів, які допомагають аналітикам залишатися в безпеці та використовувати операційну безпеку при проведенні онлайн-розслідувань. Серед них VPN, кешовані веб-сторінки, цифрові архіви, сканери URL-адрес та файлів, програми-пісочниці для браузерів і антивірусне програмне забезпечення [53].

Практичне використання OSINT часто ускладнюється великим обсягом доступної інформації, що нерідко породжує "інформаційний вибух". Постійне зростання обсягу даних ускладнює оцінку джерел при аналізі розвідданих. Іноді цю задачу вирішують за допомогою аматорського краудсорсингу. [34]

Аматорський аутсорсинг - це ситуація, коли компанія вирішує передати частину своїх бізнес-процесів або завдань на виконання стороннім підрядникам або підприємствам, які не мають великого досвіду або кваліфікації у відповідній галузі. У цьому випадку компанія може звертатися до аматорських або неспеціалізованих постачальників послуг для виконання завдань, які можуть бути важливими для її діяльності.

Однак такий підхід може мати свої ризики, оскільки неспеціалізовані або недосвідчені підрядники можуть не мати достатньої експертизи або ресурсів для якісного виконання завдань. Це може призвести до затримок у виконанні робіт, погіршення якості продукції або послуг, а також до втрати репутації компанії.

OSINT доповнює та перебуває в екосистемі разом з іншими видами розвідки, такими як HUMINT (Human Intelligence). Кожен з цих видів розвідки має свої особливості та переваги, і вони використовуються синергетично для отримання більш повного розуміння ситуації чи проблеми. HUMINT зазвичай базується на

зборі інформації від людей шляхом спілкування, в той час як OSINT використовує відкриті джерела, такі як Інтернет та ЗМІ. Обидва методи використовуються для підтримки інформаційних потреб у різних областях, включаючи військову діяльність, правоохоронну роботу, бізнес-аналітику та інші.

HUMINT (Human Intelligence) використовується для збору та аналізу розвідувальної інформації, отриманої від людських джерел. У контексті інформаційної безпеки, HUMINT може використовуватися для виявлення потенційних загроз інформаційним системам, таких як атаки соціальної інженерії, інсайдерські загрози та інші форми шпигунства. Також HUMINT допомагає оцінювати вразливості фізичної та комп'ютерної інфраструктури організації та розробляти стратегії для їх зменшення. Ефективне використання HUMINT передбачає наявність кваліфікованого персоналу, який може збирати та аналізувати інформацію обережно та етично, забезпечуючи конфіденційність. [49]

HUMINT, або Людський інтелект, є методом збору та аналізу розвідувальної інформації, отриманої з людських джерел. У сфері інформаційної безпеки HUMINT використовується для збору та аналізу даних щодо можливих загроз інформаційним системам та інфраструктурі організацій. [48]

Застосування методу HUMINT у сфері інформаційної безпеки має своє коріння у період ранніх стадій розвитку шпигунства, коли організації розраховували на людський інтелект для отримання інформації про плани та можливості своїх противників. Під час Другої світової війни розвідувальні агентства, такі як OSS (Управління стратегічних служб) та британське SOE (Управління спеціальних операцій), активно використовували HUMINT для отримання інформації про ворожі війська, їхні позиції та рух.

У післявоєнний період застосування методу HUMINT продовжувало активно розвиватися та розширюватися. Розвідувальні служби почали використовувати HUMINT для збору інформації про політичні, економічні події та нові технології, а також для виявлення загроз у сфері кібербезпеки. В сучасний час HUMINT залишається невід'ємною складовою інформаційної безпеки, надаючи організаціям важливу інформацію про потенційні загрози та вразливості. [44, 49]

Корпоративна розвідка використовує метод HUMINT для отримання інформації про діяльність конкурентів, включаючи їх стратегії випуску нових продуктів, маркетингові підходи та інші аспекти їхньої діяльності. Ця інформація дозволяє підприємствам розробляти більш ефективні бізнес-стратегії та здобувати конкурентну перевагу на ринку.

Для проведення конкурентної розвідки за допомогою HUMINT можуть використовуватися різноманітні методи, такі як [49, 52, 53]:

- Співбесіди зі співробітниками або колишніми працівниками конкурентів, які можуть розкрити важливу інформацію про стратегії та плани компанії.
- Аналіз діяльності конкурентів у громадських мережах та на ринку праці шляхом вивчення профілів співробітників, їхніх змін в робочих місцях та відгуків про роботодавця.
- Спостереження за участю конкурентів у виставках, конференціях та інших подіях, де вони можуть розкрити свої стратегії та нові продукти.
- Аналіз публічної інформації про конкурентів, такої як прес-релізи, фінансові звіти, дослідницькі звіти та інші джерела.

Використання HUMINT для конкурентної розвідки дозволяє підприємствам бути краще підготовленими до змін на ринку та розробляти більш успішні стратегії для забезпечення свого успіху.

HUMINT, або Людський інтелект, може стати важливим інструментом у сфері інформаційної безпеки, зокрема у аналізі загроз, реагуванні на інциденти та розслідуванні кіберзлочинності. Забезпечуючи доступ до важливої інформації та аналітичних даних, які не завжди доступні технічними засобами, HUMINT може підвищити ефективність заходів з інформаційної безпеки.

Проте використання HUMINT у сфері інформаційної безпеки повинно здійснюватися з дотриманням етичних норм і відповідно до законодавства. Важливо, щоб компанії та правоохоронні органи захищали приватність та права осіб, які можуть стати об'єктом таких дій. Узагальнюючи, успішне використання

HUMINT у сфері інформаційної безпеки потребує гармонійного поєднання технічних засобів і людського інтелекту. [34, 44]

Структура роботи фахівця з HUMINT зазвичай починається з пошуку інформації про цільову особу. Це може включати складання досьє з відкритих джерел або аналіз профілю цільової особи в соціальних мережах.

Далі варто розробити "легенду" - прикриття або образ, за яким фахівець буде звертатися до цільової особи для отримання інформації. Важливо передбачити можливі заперечення та питання, які можуть виникнути під час першого контакту, і підготувати відповіді на них.

Також важливо визначити оптимальний спосіб зв'язку з цільовою особою - чи це буде телефонний дзвінок, повідомлення в месенджері чи електронна пошта.

На останньому етапі варто підготувати сценарій для розмови. Це допоможе сконцентруватися на основних тезах та не забути про важливі питання під час комунікації з цільовою особою. Хоча досвід показує, що не завжди можна передбачити всі можливі сценарії розмови, але підготовка допомагає бути готовим до різних ситуацій. [6]

Важливою частиною такої підготовки є емоційний настрій, щоб правильно підготуватися до зв'язку з іншою людиною. Існують різні методи, які можуть підійти для кожної особи. Наприклад, для когось може бути корисним прослуховування попереднього діалогу або окремих фраз, або аналіз голосу співрозмовника. Деякі можуть переглядати відео з фахівцями, які працюють у відповідній сфері, щоб отримати додаткову впевненість.

Завершальними етапами HUMINT-розслідування є комунікація та аналіз отриманої інформації. Після зв'язку важливо виділити основне з розмови та передати це у зрозумілій та лаконічній формі. Залежно від завдання, весь процес може займати від кількох тижнів до кількох місяців чи навіть більше. Кількість залучених осіб також залежить від обраного завдання: у деяких випадках достатньо однієї людини для пошуку інформації, а в інших потрібна ціла команда.

Згідно з обставинами, фахівці розвідки використовують різні методи HUMINT, такі як упізнання в ролі клієнта, журналіста або простого громадянина.

Серед них ефективним є метод віддзеркалення, який передбачає наслідування стилю розмови цільової особи.

У практиці, під час спілкування з освіченою аудиторією, корисно використовувати спеціалізовані терміни, щоб продемонструвати знання предмету. З іншого боку, при спілкуванні з простими особами, варто уникати фахових термінів та використовувати зрозумілу мову.

У сфері бізнесу, ефективним є метод таємного покупця, коли хьюмінтери не відвідують магазини, але дізнаються про послуги, що надаються певною компанією.

Фахівці з HUMINT використовують когнітивні викривлення та маніпуляції у своїй роботі, які можуть бути навмисними або імпровізованими. Зокрема, часто використовуються такі викривлення, як упередження уваги, ефект підтвердження та ефект ілюзії правди, які взаємопов'язані. [6, 49]

Під час переддипломної практики автор використовував метод HUMINT у поєднанні з OSINT, що допомогло виявити інформацію, що компанія не працює за своєю реєстраційною адресою та зареєстрована у віртуальному офісі, що є вагомим ризиком.

У цифрову епоху доступ до релевантних джерел збирання інформації став більш простим. Популярність отримують системи, які автоматизують аналіз відкритих баз даних та генерують об'ємну інформацію за запитом користувача, такі як You Control, Vkursi Pro, OpenDataBot і інші. Однак можна також самостійно перевіряти громадські реєстри та шукати необхідну інформацію. Для цього можна скористатися комерційними базами даних зовнішніх постачальників. В цілому, існує безліч можливостей для пошуку інформації в Інтернеті.

Давайте розглянемо список перевірок, який потрібно здійснити в рамках корпоративної безпеки. Прості перевірки допоможуть виявити [37]:

- Перевірка статусу юридичної особи;
- Оцінка фінансового стану компанії та її активів;
- Перевірка наявності необхідних ліцензій і дозволів;
- Підтвердження повноважень підписанта;

- Оцінка податкових ризиків;
- Аналіз наявності судових або виконавчих проваджень;
- Перевірка наявності в санкційних списках;
- Оцінка репутаційного рейтингу;
- Аналіз афілійованих фіз./юр. осіб в певному сегменті.

Якщо вже є ділові стосунки з контрагентом, то для перевірки його поточного стану варто звернути увагу на такі показники:

- Зміни у фінансовому стані, які мають негативну динаміку;
- Приховані зміни в діяльності, такі як заміна керівника, засновника, або адреси компанії;
- Наростання податкового боргу або заборгованості перед державним бюджетом;
- Можливість виведення активів;
- Поточні судові або кримінальні провадження.

Методика збору та аналізу стратегічної інформації за допомогою інструментів корпоративної розвідки визначається ретельним плануванням та використанням різноманітних джерел даних. Ця стратегія включає аналіз ринку, конкурентів, правового середовища та клієнтських потреб. Застосування передових технологій дозволяє швидко та ефективно збирати, обробляти та аналізувати інформацію, що дозволяє приймати обґрунтовані стратегічні рішення та отримувати конкурентні переваги. Важливою складовою цього процесу є також збір інформації про внутрішні процеси та ресурси компанії, що дозволяє досягти комплексного розуміння ситуації і прийняти найкращі стратегічні рішення для подальшого розвитку бізнесу.

Важливою складовою корпоративної розвідки є вміння правильно формулювати запити в пошукових системах. Це дозволяє здійснювати ефективний пошук і вирішувати завдання ще на етапі формулювання. Моніторинг і аналіз соціальних мереж надає можливість отримати цінну інформацію про особистість: її інтереси, коло знайомств, місце роботи та інше. Для корпорацій це означає

можливість вивчення штату, активних проектів, змін у керівництві та фінансових показників.

Моніторинг інтернет-ресурсів полягає в систематичному аналізі змін, що відбуваються на веб-сторінках. Цей процес спрямований на виявлення змін, таких як зміна власника порталу, отримання контактних даних або виявлення компрометуючої інформації. Особливо корисним є аналіз історії змін сторінок, що може бути здійснений за допомогою кешу пошукових систем або порталу InternetArchive.

Зіставлення фактів є ключовим етапом у корпоративній розвідці, оскільки воно допомагає у формуванні висновків щодо поставлених завдань. Реєстри відіграють значну роль у пошуку інформації, оскільки вони містять точні та достовірні дані. Зазвичай користуються інформацією з судових реєстрів для отримання даних про судові справи та правопорушення. Також використовуються реєстри з інформацією про юридичні особи, які можуть містити важливі дані про власників, бенефіціарів та інших пов'язаних осіб.

Одним з яскравих прикладів використання корпоративної розвідки є розслідування психолога Іллі Полудьонного про іншого психолога Спартака Субботу. Це розслідування набрало суспільного резонансу та підкреслило важливість інформаційної розвідки. В ході переддипломної практики автором було досліджено цей випадок і розібрано на інструменти, яким користувався Ілля Полудьоний для викриття Спартака Субботи.

Перше, що зробив І. Полудьонний, і що властиво всім аналітикам корпоративної розвідки, зібрав інформацію про Суб'єкт свого дослідження. Ілля переглянув та проаналізував всі інтерв'ю та статті за участю Спартака Субботи та зробив базу інформації, яку виставив у хронологічному порядку. Для статей, які були видалені, Ілля використав такий інструмент як web.archive.org, що дозволяє переглядати веб-сайти на дату минулі дати. Для перевірки адрес Ілля зробив найпростіше – використав Google Maps, що дозволило виявити, що адреса журналу зареєстрована за адресою церкви в США, що є причиною сумніватися в надійності журналу. Походження журналу вдалося виявити за допомогою OSINT.

Важливим фактором для корпоративної розвідки є створення матриці пов'язаних осіб з досліджуваною особою чи компанією. Ілля Полудьоний створив список пов'язаних з Спартакосубботою осіб, що допомогло виявити ознаки фіктивності походження кандидатського ступеня Спартакосубботи.

В своєму розслідуванні І. Полудьоний також перевіряв всю інформацію, яку говорив Спартак Суббота. Це важливо, тому що інформація має бути завжди підтверджена, зокрема в практиці корпоративної розвідки статті завжди аналізуються додатково з допомогою більш надійних джерел, щоб виявити чи є стаття правдивою, адже ми не завжди можемо знати походження інформації.

Будучи психологом Ілля особисто перевіряв якість написаної наукової роботи Спартакосубботою і виявив наукові неточності. На практиці для таких послуг залучається стороння особа, професіонал, і такі послуги оплачуються додатково і зрідка використовуються аналітиками корпоративної розвідки.

Наступним потужним інструментом залученим в розслідування Ілля Полудьоний обрав HUMINT. За допомогою пошуку з відкритих джерел Ілля знайшов контакти людей, які мали негативні коментарі стосовно Спартакосубботи. За допомогою розмови він дізнався багато важливої інформації. Прошу звернути увагу, що HUMINT використаний Полудьоним дещо відрізняється від того, що використовують аналітики корпоративної розвідки. Аналітики не розкривають своєї особистості та особистості інформатора, якщо він так забажає.

Наступним етапом розслідування була перевірка інформації про освіту, для цього Ілля зв'язався з працівниками та студентами університетів і не отримав підтвердження про вищу освіту С. Субботи. Пошук до відкритим базам також не дав результатів. Це сталося тому, що запит був спочатку неправильний, адже пізніше, виявивши за допомогою HUMINT, що Спартакосуббота зветься насправді Олександр, пошук дав результати. З цього можна зробити висновок, що корпоративна розвідка може бути циклічною. Дізнаючись нові деталі можна зробити ще один круг пошуку і виявити нові деталі. Деталі допомагають, наприклад, виявити чи наш Суб'єкт дослідження є відповідачем в суді чи це інша особа з таким же ім'ям.

Важливість пильності підкреслив наступний факт розслідування: Спартак використовував аббревіатуру СБУ як назву місця свого роботи, загально прийнято в Україні так скорочувати назву Служби Безпеки України, але насправді ця контора це приватна охоронна фірма, яка називається ТОВ «Спілка Безпеки України». Такі оманливі трюки часто також використовують компанії, щоб підвищити свою авторитетність зазначаючи в партнери не існуючі компанії.

Таке інформаційне шахрайство зуміло пошити у дурні десятки журналістів та інтерв'юерів, роботодавців, освітян, держслужбовців, видавництв, колег з проєктів, сотні тисяч глядачів, в тому числі юного віку. Після виходу розслідування Шевченківське управління поліції в Києві почало розслідування щодо факту можливих протиправних дій з боку Спартака Субботи. Міністерство освіти України також виявили порушення щодо Субботи. Видавництво Віхола, яке друкувало книги Спартака припинило з ним співпрацю. [17]

Це приклад нетипового використання корпоративної розвідки. Корпоративна розвідка варіюється в залежності від завдань та доступної інформації, тому неможливо розробити універсальний алгоритм дій для досягнення успішних результатів. Проте, можна визначити загальний план дій, який включає формулювання завдання, пошук інформації, аналіз даних, проєкцію результатів і висновки. Важливою є увага до деталей, оскільки зіставлення навіть непомітних деталей може виявитися ключовим фактором успішної розвідки. [39]

Також, в сфері корпоративної розвідки існує безліч методик пошуку та аналізу інформації, які можна застосовувати залежно від конкретного завдання. До базових методик належать прогресивний джипег, або ітеративний метод, і метод дерева. Прогресивний джипег полягає в зборі максимальної кількості інформації за короткий проміжок часу, після чого проводиться аналіз та сортування матеріалу з подальшим вибіркоvim дослідженням у логічних та смислових розбіжностях. Метод дерева передбачає безперервний пошук інформації, розглядаючи різні напрямки пошуку від однієї гілки до іншої, що нагадує структуру дерева з гілками та підгілками.

Загальний процес корпоративної розвідки можна упереджено описати так: сформулювати задачу, зібрати інформацію з відкритих джерел, таких як публікації, соціальні мережі, реєстри, та інші доступні джерела, проаналізувати цю інформацію та зіставити факти. Якщо ми вирішимо нашу поставлену задачу після цього аналізу, то завдання виконане. У разі невирішення задачі, потрібно повторити процес. Кожен етап цього процесу дуже важливий, оскільки неякісна робота на будь-якому етапі може призвести до неточних результатів, що може мати негативні наслідки.

Інформація оперативного, тактичного та стратегічного характеру має бути доступною для керівних посадових осіб, які відповідають за планування та ухвалення рішень, враховуючи їх рівень доступу до конфіденційної інформації. Система економічної розвідки повинна не лише забезпечувати всіх зацікавлених осіб необхідною інформацією, але й контролювати її цільове використання. Для доступу до конфіденційних розвідувальних документів працівники підприємства повинні пройти перевірку на лояльність та мати виробничу необхідність. Однак в таких документах не повинно бути зазначено джерело отримання інформації, щоб уникнути можливих конфліктів і зберегти джерело. Конфіденційну інформацію може отримати лише керівництво підприємства. Документи на паперових носіях мають бути пронумеровані та в обмеженій кількості копій, а після використання їх потрібно повертати для знищення. Доступ до приміщення підрозділу економічної розвідки мають лише співробітники цього підрозділу. У зв'язку з тим, що інформація стає таким же важливим ресурсом, як і фінанси, кваліфіковані кадри, сучасні технології та сировинні запаси, підрозділи економічної розвідки можуть стати необхідною складовою частиною управлінських структур підприємств в найближчому майбутньому.

2.3 Роль корпоративної розвідки у виявленні ризиків в діяльності бізнес-організації

Корпоративна розвідка відіграє ключову роль у забезпеченні стійкості, конкурентоспроможності, успішності бізнесу та виявленні ризиків в діяльності бізнес-організації. Розвідка полягає у забезпеченні необхідної інформації та аналітичних даних для ідентифікації потенційних загроз і небезпек, які можуть вплинути на успішність та стабільність підприємства. Корпоративна розвідка допомагає бізнесу аналізувати зовнішнє середовище, внутрішні процеси та дії конкурентів, щоб ідентифікувати потенційні загрози та ризики. Це дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення для управління ризиками, розробляти стратегії мінімізації загроз та забезпечувати стабільний розвиток підприємства. Корпоративна розвідка допомагає виявляти як зовнішні, так і внутрішні фактори ризику, що дозволяє бізнесу бути готовим до можливих негативних подій і приймати вчасні заходи для їх уникнення або пом'якшення наслідків.

Підприємству постійно необхідно вести спостереження за оточуючим середовищем, у якому діє компанія, щоб уникнути несподіваних ситуацій. Сучасний досвід у розвитку ринкових відносин, як в українському, так і в міжнародному контексті, наочно демонструє, що жодне підприємство не може успішно функціонувати та розвиватися в умовах сильної конкуренції без глибокого розуміння ринкового середовища та належної інформації про його стан і тенденції.

Для забезпечення безпеки та подальшого розвитку бізнесу надзвичайно важливо проводити постійну та системну інформаційно-аналітичну діяльність, яку можна виконувати через конкурентну розвідку. Це дозволяє забезпечувати інформаційну безпеку, захищати інформаційні ресурси, інфраструктуру та людський потенціал компанії від зовнішніх загроз і конкурентів. Застосування інструментів та технологій конкурентної розвідки стає ключовим елементом стратегії безпеки та стабільного розвитку бізнесу в сучасному світі.

За допомогою конкурентної розвідки бізнес може забезпечити інформаційну безпеку шляхом [39]:

1. Захисту інформаційних ресурсів, інфраструктури та персоналу, включаючи безпечне використання інформації та інформаційно-аналітичний супровід щодо заходів інформаційної безпеки через попередження загроз.

2. Створення сприятливого інформаційного середовища для компанії, включаючи позитивний імідж, маркетингову діяльність, протидію негативним інформаційно-психологічним впливам і внутрішні комунікації.

3. Інформаційно-аналітичний супровід управління підприємницькою діяльністю, який є необхідним для прийняття управлінських рішень, формування інформаційних передумов для успішної бізнес-діяльності та досягнення прибутку.

Отже, одним з компонентів системи забезпечення інформаційної безпеки бізнесу є інформаційно-аналітичний супровід процесу ухвалення управлінських рішень, який виконується через конкурентну розвідку. Крім того, конкурентна розвідка включає виявлення інформаційних потреб бізнесу.

Інформація, що надходить з конкурентної розвідки, виступає ключовим елементом для прийняття своєчасних та обґрунтованих управлінських рішень. Вона є основою для забезпечення конкурентоспроможності та стійкої позиції компанії на ринку. Інформація визначає ефективність підприємницької діяльності, впливає на ринкову ситуацію та взаємовідносини між учасниками ринку, а також є основою для стратегічного планування та коригування тактики бізнесу.

Конкурентна розвідка виступає ключовим інструментом для зниження ризиків та забезпечення прибутку, функціонуючи як система передбачення намірів конкурентів, змін на ринку та впливу політичних факторів на підприємницьку діяльність.

Ця система конкурентної розвідки не лише сприяє забезпеченню економічної безпеки компанії, але й допомагає у вирішенні маркетингових питань, що робить її ефективним інструментом у формуванні стратегії економічного розвитку компанії.

Конкурентна розвідка – це стратегічний маркетинговий інструмент, спрямований на аналіз конкурентного оточення, що дозволяє збирати цільову інформацію про дії конкурентів. Вона є основою для ухвалення управлінських рішень щодо подальшого розвитку стратегії та тактики ведення бізнесу. Конкурентна розвідка допомагає передбачати зміни на ринках, виявляти нових або потенційних конкурентів, прогнозувати виникнення нових технологій і моніторити політичні ризики. У сучасному бізнесі особливу важливість має аналіз намірів

конкурентів, дослідження основних тенденцій бізнесу та оцінка можливих ризиків. [36]

Розвідка допомагає зменшити ризики прийняття інвестиційних рішень та забезпечує, щоб вибір ділових партнерів або кандидатів на посаду був здійснений обдуманно. Юристи також співпрацюють з консалтинговими компаніями, які здійснюють конкурентну розвідку, під час підбору кейсів для юридичного супроводу. Аналіз минулого опонентів є ключовим фактором у судовому процесі.

Останні роки конкурентна розвідка все частіше використовується в рамках корпоративного управління ризиками.

Роль корпоративної розвідки у виявленні ризиків полягає в тому, щоб компанії могли передбачити потенційні небезпеки та загрози для своєї діяльності і приймати заходи для їх попередження або зменшення впливу.

В США існує Закон про корупцію за кордоном (FCPA). FCPA передбачає різні кримінальні покарання та цивільно-правові стягнення для компаній та приватних осіб. Штраф за порушення цього закону може сягати 25 млн. дол., тому корпоративна розвідка є необхідною для перевірки дочірніх компаній, які контролюються з США. Одним з випадків де відсутність комплаєнс перевірки призвела до штрафу в розмірі 10 млн. дол. Є ситуація компанії Quad/Graphics Inc. В 2019 році. Ведучи свою діяльність в США, Quad/Graphics Inc. не робила регулярну перевірку своїх дочірніх компаній, що призвело до того, що з 2011 року по січень 2016 року перуанська дочірня компанія Quad/Graphics Peru SA, порушуючи FCPA, неодноразово платила або обіцяла хабарі державним службовцям Перу, щоб виграти контракти на продаж і уникнути штрафів, і неналежним чином намагався вплинути на судовий результат спору з податковим органом Перу. Quad/Graphics Peru SA також створила фальшиві записи, щоб приховати транзакції з контрольованою державою кубинською телекомунікаційною компанією, на яку поширювалися санкції США та закони про експортний контроль. Крім того, з 2010 по 2015 рік китайська дочірня компанія Quad/Tech Shanghai Trading Company, Ltd., використовувала фіктивних торгових агентів, щоб здійснювати та обіцяти неправомірні виплати працівникам приватних

і державних клієнтів, щоб забезпечити бізнес. Як компанія, зареєстрована на біржі США, яка розширює свою діяльність за кордоном, Quad/Graphics Inc. не змогла забезпечити достатній рівень внутрішнього бухгалтерського та комплаєнс контролю, щоб запобігти хабарництву в Перу та Китаї та приховуванню комерційних продажів на Кубі, що призвело до збитків. Крім цього, варто враховувати репутаційний фактор, що також приводить до втрати клієнтів та партнерів. [31, 54]

Корпоративна розвідка використовує команди слідчих, бухгалтерів-криміналістів, фахівців з комплаєнсу та технологій для реагування на випадки потенційного шахрайства та інших неправомірних дій у компаніях. Застосовуючи передові технології судового розслідування та інструменти візуалізації даних, корпоративна розвідка збирає факти та швидко виявляє докази, щоб зменшити можливу шкоду, завдану неналежними діями, такими як корупційні платежі чи нещодавно придбані компанії.

Фахівці корпоративної розвідки підтримують юридичних консультантів, аналізуючи різні джерела даних для виявлення зв'язків, закономірностей та аномалій, а також представляють свої висновки в судових процесах.

Корпоративна розвідка може допомагати організаціям у швидкому розслідуванні звинувачень у протиправних діях у їхній діяльності. Використовуючи глобальну операційну модель та сувору методологію розслідування, команди корпоративної розвідки можуть ефективно виявляти факти, які витримують юридичну перевірку. Також, вони допомагають організаціям задовольняти вимоги регуляторних органів до інформації, проводячи регулятивні розслідування та співпрацюючи з юридичними радниками для аналізу та обробки даних.

Після виявлення проблем команди корпоративної розвідки допомагають організаціям підготуватися до судових процесів та розробляють стратегії відповіді. Вони також консультують компанії щодо зміцнення заходів протидії шахрайству та корупції, щоб зменшити майбутні ризики неправомірної поведінки. Корпоративна розвідка також допомагає організаціям розуміти та керувати

ризиками хабарництва та корупції, а також визначати ступінь ризику та його можливий вплив на бізнес

Корпоративна розвідка здійснює оцінку доброчесності контрагентів шляхом аналізу ризиків з метою підтримки програм клієнтів у сфері комплаєнсу та захисту їх від законодавчих порушень, фінансових втрат і пошкодження репутації.

КР виконує оцінку доброчесності з метою виявлення та зменшення репутаційних та регуляторних ризиків, пов'язаних з бізнес-партнерами. Ці ризики можуть включати санкції, впливових політичних осіб, хабарництво, закони про корупцію, фінансову злочинність, неетичну ділову поведінку тощо, які, ймовірно, залишилися б непоміченими за допомогою інших процедур *due diligence*.

Під час корпоративної розвідки проводиться дослідження репутації та історії діяльності бізнесу, а також зв'язків з представниками уряду та фінансового стану фізичних та юридичних осіб. Команда фахівців з корпоративної розвідки забезпечує ретельну перевірку загальнодоступних джерел, глибокий аналіз висновків експертів ринку та чітку презентацію результатів, включаючи візуалізацію взаємозв'язків між суб'єктами господарювання та класифікацію факторів ризику.

При виникненні суперечки з бізнес-партнером, важливо розглянути різноманітні розвідувальні методи перед тим, як звертатися до суду. Наприклад, оцінити фінансовий стан компанії-опонента, перевірити наявність активів (відкритих і захованих), встановити статус виконавчих проваджень і визначити можливість потреби у захисті позовних вимог.

Слід моніторити не лише партнерів, а й інвестиційні проекти, які зазвичай пов'язані з значними фінансовими ризиками. У цьому випадку важливо провести детальну перевірку належності активів відповідно до власників, оцінити історію активу, з'ясувати перехід права власності, визначити ступінь «чистоти» активу (наявність обтяжень, поточних та довгострокових зобов'язань, умов оренди тощо), а також передбачити можливі майбутні претензії.

Слід активно вести моніторинг власних активів, перевіряючи їх стан за допомогою державних реєстрів. Також необхідно провести обов'язкову перевірку

найманого працівника, щоб забезпечити достовірність інформації, зазначеної у його резюме (включаючи особисті дані, освіту, досвід роботи), а також перевірити його кримінальний запис, наявність виконавчих проваджень та кредитну історію. Крім того, варто вивчити можливі зв'язки з конкурентами, репутаційні ризики та інші фактори, які можуть вплинути на діяльність компанії.

Важливо бути уважним щодо нових працівників, оскільки в сучасних умовах корпоративний шпіднаж стає все більш поширеним. Внутрішнє шахрайство може стати серйозним викликом для компанії, підірвавши довіру до колективу та завдавши шкоди зовнішнім процесам. Щоб запобігти цьому, важливо впровадити та постійно моніторити внутрішні політики і комплаєнс. Необхідно використовувати всі можливості для попередження цього негативного явища.

Одним із ключових аспектів, на який звертає увагу корпоративна розвідка, є репутаційні ризики. У сфері корпоративної розвідки репутаційні ризики розглядаються як важливий показник стійкості та надійності підприємства. Вони можуть виникати з різних джерел, включаючи погане управління, правові порушення або негативний вплив керівництва. Оцінка репутаційних ризиків дозволяє компаніям уникнути потенційних проблем та захистити своє ім'я на ринку.

При аналізі репутаційних ризиків корпоративна розвідка враховує не лише "залізні" факти про компанію, а й менш конкретні обставини, які можуть мати важливе значення для її ділової репутації. Це допомагає підприємствам уникнути непередбачуваних ситуацій та зберегти свою довіру в очах клієнтів і партнерів.

Особливу увагу при розвідці репутаційних ризиків приділяють не лише зовнішнім джерелам інформації, а й внутрішнім процесам у компанії. Це включає перевірку наявності правових проблем, фінансових труднощів та інших аспектів, які можуть вплинути на репутацію. Такий підхід дозволяє підприємствам уникнути негативних наслідків і зберегти свою конкурентоспроможність на ринку.

Шляхом систематичного моніторингу та аналізу даних корпоративна розвідка допомагає компаніям ідентифікувати потенційні загрози, прогнозувати

ризиками та вчасно реагувати на них, щоб зменшити можливі втрати та запобігти можливим негативним наслідкам для бізнесу.

Основне застосування конкурентної розвідки (КР) є виявлення, аналіз та реагування на зміни на ринку. Мета полягає в систематичному відстеженні відкритої інформації про конкурентів, аналізі цих даних і розробці обґрунтованих рекомендацій для управлінських рішень. Висновки з роботи КР можуть бути використані для ухвалення тактичних рішень та розробки стратегічних напрямків розвитку фірми або корпорації в цілому. Таким чином, економічне благополуччя компаній може бути забезпечено лише шляхом організації ефективної конкурентної розвідки та внутрішньої контррозвідки.

РОЗДІЛ 3: КОРПОРАТИВНА РОЗВІДКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Для того щоб охарактеризувати корпоративну розвідку як інструмент інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки бізнесу, спочатку варто означити суть економічної безпеки бізнесу. Зокрема, Н.В. Прус визначає "систему економічної безпеки підприємства" як комплекс заходів, який включає організаційні, управлінські, технічні, правові та інші заходи, спрямовані на забезпечення економічної безпеки підприємства. Ця система спрямована на захист законних інтересів керівництва та інвесторів підприємства і сприяє стійкому розвитку організації. [33]

В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко відзначають, що кожне підприємство має свою власну індивідуальну систему економічної безпеки, яка залежить від різноманітних факторів, таких як законодавча база країни, ресурси, виділені керівництвом підприємства, розуміння важливості безпеки бізнесу кожним працівником та досвід роботи служб безпеки. Ефективний захист економічної безпеки підприємства можливий лише за умови комплексного та системного підходу до організації цієї системи. Таким чином, в економічній сфері важливим є розуміння та використання поняття системи економічної безпеки підприємства, що дозволяє оцінити перспективи розвитку підприємства та розробити стратегію його подальшого зростання. [10]

Функціональні компоненти економічної безпеки суб'єкта господарювання складаються з основних напрямів, які суттєво різняться за своїм змістом, характером завдань, методами їх вирішення і функціональними критеріями. Подібно до будь-якої іншої системи, система економічної безпеки підприємства має свої складові. У сучасній економічній науці існує різноманіття підходів до структуризації цієї категорії.

Інформаційна складова є однією з базових функціональних складових економічної безпеки підприємства, і невід'ємною частиною цієї складової є корпоративна розвідка.

Впровадження корпоративної розвідки відкриває бізнесу можливість попередження ризиків, що допомагає уникнути непередбачених ситуацій та зберегти ресурси. Також цей процес дозволяє вчасно виявляти сприятливі можливості для розвитку та зростання підприємства. Корпоративна розвідка забезпечує збір та аналіз інформації про ринок, конкурентів, законодавство та інші аспекти зовнішнього середовища, що дозволяє керівництву приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Аналітичні звіти, підготовлені на основі корпоративної розвідки, допомагають бізнесу уникати непередбачених витрат та виявляти нові можливості для розвитку.

Дані, отримані в результаті розвідувальної діяльності, не стають інформацією, поки їх не проаналізує експерт у відповідній сфері. Якість аналітичного опрацювання залежить переважно від кваліфікації аналітика. Людська психологія часто призводить до відбору "зручних" даних для підтвердження власної думки, в той час як "небажані" дані можуть бути недооцінені і проігноровані. "Сирі" дані можуть бути безплідними, якщо їх не розглядати у контексті інших даних та не враховувати їх значення серед загального обсягу інформації. Розглядаючи окремі елементи інформації, може здаватися, що вони не мають значення, але в поєднанні вони можуть надати чітку картину того, що відбувається.

Наприклад, в Україні є Закон «Про захист економічної конкуренції», відповідно до якого пов'язані компанії не можуть брати участь тендерах, адже це буде фіктивною конкуренцією. Під час проходження переддипломної практики автор був ознайомлений з цим Законом, але виявив нюанс, який зрідка зустрічається аналітиками. Було знайдено порушення конкуренції не на тендері, а на аукціоні для придбання земельної ділянки. Отже, цей приклад показує про те,

що існують не звичні ризики, які також потрібно вміти аналізувати і не нехтувати, на перший погляд незначною, інформацією.

Головним методом роботи підрозділу економічної розвідки підприємства є інтеграція інформації. Загрози і кризові ситуації, що виникають у різний час та від різних джерел, реєструються з різною повнотою і деталізацією. Однак для встановлення причинно-наслідкового зв'язку між подіями потрібно проводити багатфакторний аналіз всієї інформації що надходить.

Корпоративна розвідка як інструмент інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки бізнесу має безпосередній зв'язок із захистом репутації компанії та її співробітників. Один із засобів корпоративної розвідки - OSINT-розслідування, яке може стати потужним інструментом для виявлення потенційних загроз для репутації. Наприклад, шляхом аналізу особистих даних та публікації фактів про участь працівників у незаконних діях або конфліктних ситуаціях, корпоративна розвідка може допомогти компанії уникнути співпраці з потенційно ризикованими особами та захистити свою репутацію в суспільстві.

Окрім того, корпоративна розвідка дозволяє забезпечити фінансову та економічну стабільність підприємства, попереджаючи його від негативних наслідків співпраці з суб'єктами, які можуть впливати на його репутацію. Це зокрема стосується виявлення ризикових репутаційних ознак партнерів або клієнтів, що дозволяє підприємству уникнути потенційно шкідливих угод та зберегти свою ділову репутацію. Таким чином, корпоративна розвідка стає не лише засобом захисту економічних інтересів підприємства, але й засобом підтримки його репутації в бізнес-середовищі.

Репутація відіграє важливу роль у корпоративній розвідці, оскільки вона є ключовим активом будь-якого бізнесу. У сучасному світі, де інформація стає все доступнішою, репутація може визначати успіх або невдачу компанії. У цьому контексті корпоративна розвідка стає важливим інструментом для збереження та захисту репутації підприємства. Перш за все, корпоративна розвідка дозволяє компаніям вчасно виявляти потенційні загрози для своєї репутації. Шляхом систематичного моніторингу і аналізу інформації про діяльність конкурентів,

клієнтів та партнерів, підприємство може попередити можливі інциденти, які можуть негативно вплинути на його імідж. Крім того, корпоративна розвідка допомагає компаніям уникнути співпраці з суб'єктами, які можуть пошкодити їхню репутацію.

З одного боку, корпоративна розвідка дозволяє виявляти зовнішні загрози, такі як конкуренція на ринку, зміни в законодавстві, ризики політичних та економічних змін у країні або регіоні. Шляхом моніторингу ринку та аналізу даних корпоративна розвідка допомагає вчасно виявляти зміни у споживчих уподобаннях, поведінці конкурентів та реакцію громадськості на продукти або послуги. Це дозволяє підприємствам реагувати на зміни швидко та ефективно, запобігаючи втратам та зберігаючи свою конкурентоспроможність.

З іншого боку, корпоративна розвідка спрямована на виявлення внутрішніх загроз, таких як фінансові або корпоративні шахрайства, порушення в інформаційній безпеці, недобросовісна діяльність внутрішніх працівників. Шляхом моніторингу фінансових операцій, аудиту інформаційних систем та внутрішніх процесів, корпоративна розвідка допомагає виявляти можливі порушення та запобігати їхньому виникненню. Вона також допомагає виявляти внутрішні точки слабкості та вдосконалювати внутрішні процеси для забезпечення ефективності та безпеки.

Використання корпоративної розвідки в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки спрямоване на забезпечення конкурентних переваг, впровадження оптимальної інформаційної політики та загальної захищеності підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз. Дослідження свідчать, що корпоративна розвідка є важливою складовою успішної комерційної діяльності та економічної безпеки компанії. Вона дозволяє компанії розглядати свій бізнес з боку третьої особи, пропонує нові ідеї та концепції, а також допомагає керівництву встановлювати пріоритетні завдання та приймати ефективні рішення. [27]

Основними завданнями корпоративної розвідки, яка є важливою складовою системи фінансово-економічної безпеки підприємства, є наступні [28, 42, 45]:

- виявлення та уникнення внутрішніх чи зовнішніх загроз від конкурентів;
- вирішення питань щодо нейтралізації ризиків;
- підвищення переваг та зменшення негативного впливу зовнішнього середовища;
- оцінка партнерів, клієнтів і конкурентів;
- збір інформації про конкурентів та їх стратегії;
- систематизація результатів раніше прийнятих рішень;
- контроль інфраструктури ринку та конкурентів;
- розроблення довгострокових прогнозів впливу навколишнього середовища на діяльність підприємства.

Корпоративна розвідка адаптується для кожного підприємства окремо і впливає на його майбутність, економічну стійкість, ефективність та конкурентоспроможність, може забезпечити фінансово-економічну стабільність підприємства, підвищити його ефективність шляхом постійного і детального аналізу його оточення та протистояти недобросовісній конкуренції та ризикам, пов'язаним зі змінами у законодавстві. Крім того, КР виступає ключовим інструментом у протистоянні таким загрозам, як шахрайство. Її ретельний аналіз та моніторинг дозволяють не лише виявляти потенційні ризики, а й вчасно реагувати на них. Це стає надійним засобом захисту для міжнародних компаній, які діють в Україні та зіштовхуються зі складними ситуаціями. Адже, завдяки корпоративній розвідці, вони можуть уникнути потенційних втрат та ушкоджень, які можуть виникнути через шахраїв та маніпуляторів.

Шахрайство в сфері підприємництва в Україні залишається серйозною загрозою, особливо для міжнародних компаній, що прагнуть вести свій бізнес у нашій країні. Підпадаючи під вплив шахраїв, вони нерідко стають жертвами маніпуляцій та обману. При цьому, навіть якщо арбітражні суди вирішують справу на користь постраждалих компаній, відшкодування збитків та повернення майна нерідко стають неможливими, оскільки активи відповідачів виявляються відсутніми.

У таких умовах іноземні компанії, що цікавляться розвитком українського ринку, розуміють необхідність ретельного аналізу потенційних партнерів та конкурентів. Перед укладенням важливих угод вони здійснюють обширну корпоративну розвідку, яка включає вивчення репутації бізнесу, аналіз судових позовів, вивчення зв'язків з іншими компаніями та оцінку потенційних ризиків.

Такий підхід дозволяє іноземним компаніям уникнути ризику стати жертвою шахраїв та маніпуляцій в українському бізнесі, а також допомагає побудувати стійкі та взаємовигідні партнерські відносини на міжнародному ринку.

Ситуація в Україні в контексті бізнесового середовища має свої унікальні особливості та виклики. На перший погляд, країна має значний потенціал для розвитку, що підтверджується її географічним положенням, наявністю ресурсів та кваліфікованої робочої сили. Однак, реальність бізнесу в Україні не завжди відповідає цьому потенціалу.

Недосконалості законодавства та корупція залишаються серйозними перешкодами для розвитку бізнесу. Незрозумілість та нестабільність правових норм, нерівність перед законом та висока корупція роблять бізнесове середовище непередбачуваним та ризикованим для іноземних і внутрішніх інвесторів.

Щодо проблеми шахрайства, вона є важливим аспектом бізнесу в Україні. Недобросовісність, відсутність контролю та висока рівень корупції сприяють розповсюдженню шахрайства в різних сферах діяльності, що ставить під загрозу як місцеві, так і міжнародні бізнес-операції.

Проте, навіть у таких умовах, існують позитивні моменти. Наприклад, деякі урядові ініціативи спрямовані на поліпшення бізнес-клімату, в тому числі впровадження реформ та заходів щодо боротьби з корупцією. Крім того, деякі компанії успішно працюють в умовах високого ризику, використовуючи стратегії, що враховують місцеві особливості та ризики.

Для подальшого розвитку бізнесу в Україні необхідні системні зміни у законодавстві, боротьба з корупцією та створення сприятливих умов для інвестування. Тільки такі кроки можуть позитивно позначитися на бізнес-кліматі країни та забезпечити стійкий економічний розвиток.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну має серйозні наслідки для бізнесу та економіки країни. Перш за все, це призводить до загострення політичної та економічної нестабільності, що впливає на інвестиційний клімат. Іноземні інвестори стають більш обережними, оцінюючи ризики вкладання коштів в Україну через загрозу військового конфлікту та неспокійну політичну ситуацію.

Друге, таке вторгнення може призвести до змін в економічних зв'язках між Україною та іншими країнами. Санкції, які вводяться проти Росії, можуть спричинити обмеження в торгівельних та економічних відносинах з цією країною, що може вплинути на експорт та імпорт України та загальний обсяг міжнародної торгівлі.

Крім того, військові дії та загострення конфлікту можуть призвести до зруйнування інфраструктури, включаючи транспортні мережі, енергетичні об'єкти та інші важливі об'єкти, що може значно ускладнити економічне відновлення після подій воєнного характеру.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну створює серйозні загрози для економіки та бізнесу країни, включаючи втрати інвестицій, зміни в торгівельних відносинах та руйнування інфраструктури. Для забезпечення стійкого економічного розвитку необхідні політичні та дипломатичні зусилля для врегулювання конфлікту та відновлення миру та стабільності в регіоні.

Загалом, корпоративна розвідка допомагає бізнесам бути готовими до різних викликів та загроз, забезпечуючи доступ до інформації, яка є ключем до прийняття обґрунтованих та стратегічних рішень. Впровадження корпоративної розвідки стає важливою складовою управління економічною безпекою та успішному функціонуванні бізнесу в сучасних умовах глобального ринкового середовища.

Система економічної безпеки підприємства охоплює ретельно сплановані заходи на різних рівнях - стратегічному, тактичному та оперативному - з метою захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз і формування унікальних здатностей для їх подолання у майбутньому. Тільки цілісний та систематичний підхід до управління економічною безпекою підприємства забезпечить його надійний захист.

Сучасні стратегії національної безпеки розвиваються з використанням корпоративної розвідки. Після Другої світової війни цей процес набув особливого розмаху в Сполучених Штатах, де використання досвіду в зовнішній політиці та специфічних підходів до забезпечення безпеки дозволило впровадити інтегровану систему захисту національних інтересів.

У сучасних стратегіях національної безпеки США акцент зроблено на внутрішніх проблемах, і це стало можливим завдяки використанню корпоративної розвідки. Проте, недоліки у реагуванні на екологічні кризи та інші небезпеки, такі як організована злочинність і тероризм, вимагають більш системного підходу.

У "Стратегії національної безпеки США на 2022 рік" зазначено, що сприяння просуванню та захисту національних інтересів, а також захист американського народу є пріоритетними завданнями. Це можливо завдяки інтеграції корпоративної розвідки, що дозволяє ефективно виявляти та протидіяти загрозам як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. До прикладу, існує компанія DarkMatter Group (DarkMatter), яка була заснована у 2014 році в Об'єднаних Арабських Еміратах Фейсалом аль-Баннаї, сином генерал-майора поліції емірату Дубай. Ця компанія спеціалізується на кіберзахисті, проте деякі експерти вважають, що DarkMatter може мати причетність до «наступальних» дій, включаючи злам комп'ютерних мереж та кібератаки, особливо на користь уряду.

На початку 2018 року оборот DarkMatter перевищував сотні мільйонів доларів. Відомо, що 80% контрактів DarkMatter укладається з урядовими структурами ОАЕ, включаючи Національний орган електронної безпеки, аналог АНБ, створений у 2011 році за допомогою США.

DarkMatter активно привертає фахівців, використовуючи оголошення про роботу та вимагаючи рекомендації від претендентів. Компанія також цінує колишніх співробітників АНБ та офіцерів ізраїльської армії, готова виплачувати їм річну зарплату до 1 мільйона доларів.

Починаючи з 2016 року, DarkMatter реалізує закритий проєкт «Raven», мета якого - стеження за урядами інших країн, терористами та політичними противниками. Однак ця діяльність порушувала права людини, що привело до

реакції з боку Конгресу США та накладення санкцій на DarkMatter у грудні 2021 року. Хоча компанія спеціалізується на кіберзахисті, її дії та причетність до "наступальних" заходів, таких як злам мереж та кібератаки, викликають питання щодо етичності та сумніви щодо порушення прав людини, що було визначено під час проведення корпоративної розвідки.

У контексті забезпечення безпеки бізнесу, діяльність кількох ізраїльських приватних розвідувальних компаній також викликає особливий інтерес. Psy-Group, створена ветеранами спецслужб, відзначається своїми зв'язками з російськими мільярдерами та урядовими структурами Саудівської Аравії. Ця компанія проводила операції впливу на політичні процеси в різних країнах через соціальні мережі та інформаційні кампанії. Наприкінці 2016 року, в рамках виборчої кампанії президента США, Psy-Group співпрацювала з британською Cambridge Analytica. Вони використовували різноманітні методи, включаючи створення фейкових профілів у соціальних мережах, поширення дезінформації та дискредитацію опонентів.

Інші ізраїльські приватні розвідувальні компанії, такі як Archimedes Group і Black Cube, також використовували подібні методи. Archimedes Group зосереджувалась на впливі у регіонах Африки, Латинської Америки та Південно-Східної Азії, використовуючи стратегії інформаційної війни, а Black Cube виконувала завдання з прослуховування та збору компромату.

Ці дії ізраїльських приватних розвідувальних компаній, які називають їх "приватними агентствами Моссаду", спричинили скандали та розслідування через їхнє можливе втручання у вибори та порушення прав людини. Такий досвід показує, що хоча корпоративна розвідка може мати свої вигоди для забезпечення економічної безпеки бізнесу, важливо, щоб її дії були законними та етичними.

Крім того, виступ Великої Британії як лідера у наданні приватних розвідувальних послуг на європейському континенті є відмінним прикладом вдалої корпоративної розвідки. Вони використовували свої розвідувальні можливості та аналітичні навички, щоб попередити зміни в стратегії Росії стосовно військових дій в Україні. На основі зібраної інформації і аналізу розвідки британські аналітики

зрозуміли, що Росія змінила свій підхід і перейшла до стратегії війни на виснаження, зосереджуючись на ослабленні українських збройних сил. Протягом 2014-2021 років стратегічна мета Росії в Україні була встановлення контролю над сусідом шляхом проведення підривної діяльності, війни на Донбасі та анексії Криму. Проте у 2022 році Росія змінила свій підхід і розпочала повномасштабне вторгнення, намагаючись захопити всю країну та повалити її уряд. Незважаючи на це, до квітня 2022 року Москва усвідомила, що її задуми не вдалися, тому зосередилася на розширенні свого впливу над Донбасом та півднем. Ця інформація була важливою для бізнесу, оскільки дозволила підприємствам адаптувати свої стратегії та заходи безпеки до нових умов.

Такий приклад демонструє, як корпоративна розвідка може допомогти бізнесу попередити потенційні загрози та прийняти вчасні заходи для збереження економічної безпеки. Велика Британія використовувала свою експертну розвідувальну інфраструктуру для аналізу геополітичних подій та забезпечення надійної інформації для бізнесу, що є важливим фактором у забезпеченні економічної стійкості та успіху підприємств.

Велика Британія визнана світовим лідером у наданні приватних розвідувальних послуг на Європейському континенті. За оцінками фахівців, кілька років тому бюджет приватних розвідувальних компаній, що базуються в Лондоні (відомому як "місто шпигунів"), наближався до 20 мільярдів доларів США.

У квітні 2022 року уряд Великої Британії, враховуючи ситуацію в Україні, поставив перед керівництвом Військової розвідки завдання щодо розширення співпраці з приватними розвідувальними компаніями, які спеціалізуються на обробці космічних знімків, одержаних за допомогою розвідувальних супутників.

Розглянемо роботу деяких відомих приватних розвідувальних компаній, які діють на території Великої Британії.

Компанія SCL Group (Strategic Communications Laboratories) була заснована в 1993 році групою фахівців, що спеціалізувалися на вивченні масової поведінки людей та методах її зміни. Її діяльність стала відомою завдяки участі в дезінформаційних кампаніях у військовій сфері та проведенню акцій впливу на

території Великої Британії. Пізніше SCL Group активно займалася роботою в країнах, що розвиваються, де правлячі режими використовували її для маніпулювання громадською думкою. Компанія заявляє про свою участь у впливі на результати виборів та політичні процеси в ряді країн, включаючи Нігерію, Кенію, Маврикій, Індію, Індонезію, Філіппіни, Таїланд, Тайвань, Колумбію та інші.

В Україні SCL Group почала працювати ще в 1990-х роках і брала участь у кількох проєктах, зокрема, під час президентських виборів 2004 року. Згідно з їхнім портфоліо, компанія сприяла перемозі Віктора Ющенка, зберігаючи єдність коаліції через використання сучасних досліджень та ефективних методів кампанії. Деякі засоби масової інформації повідомляли про співпрацю компанії з українським урядом у 2017 році, коли SCL Group займалася збором інформації та розробкою стратегій для повернення контролю над Донбасом. Вони прийшли до висновку, що підтримка центрального уряду в регіоні була дуже низькою, і провели кампанії впливу на локальному рівні, спрямовані на ослаблення підтримки так званих "ДНР/ЛНР". Слід зазначити, що інформація про цю діяльність була передана президенту України та Міністерству оборони Великої Британії.

Cambridge Analytica (CA), створена у 2013 році як підрозділ SCL Group, спеціалізувалася на консалтингових послугах у політичній сфері, використовуючи технології глибинного аналізу даних, зокрема з соціальних мереж, для розробки стратегічної комунікації під час виборчих кампаній. Її фахівці брали участь у багатьох виборчих кампаніях у США, а також, згідно з повідомленням, в Україні в рамках діяльності SCL Group.

Співробітники CA, за певними звітами, мали свою роль у кампанії за Brexit, що сталося у 2016 році, і надалі вона привертала увагу через можливість втручання Росії у цей процес. Також відомо, що у 2017 році російський Сбербанк звертався до CA для покращення системи оцінки кредитоспроможності клієнтів.

У 2018 році Cambridge Analytica опинилася під прицілом через незаконний доступ до даних 87 мільйонів користувачів Facebook та їхнє використання в кампанії президента США Дональда Трампа. Крім того, в інших опублікованих записах згадується можливе використання хабарів для дискредитації політичних

діячів. Цей скандал призвів до закриття доступу до Facebook для Cambridge Analytica.

З погляду приватної розвідки, історія Cambridge Analytica та SCL Group є важливим прикладом того, як використання технологій аналізу даних може впливати на політичні процеси. Ці компанії використовували глибинний аналіз інформації з соціальних мереж для розробки стратегій впливу на громадську думку та результати виборчих кампаній.

Проте, їхні методи стали предметом суперечок та скандалів, особливо після розкриття незаконного збору та використання особистих даних користувачів Facebook у кампаніях, в тому числі і для президентської кампанії Дональда Трампа.

Ці події підкреслили важливість етичних стандартів та регулювання в галузі використання особистих даних для політичних цілей. Крім того, вони підкреслили потребу у більш прозорих та етичних практиках у використанні технологій аналізу даних у політичних кампаніях. Приклади таких компаній як Cambridge Analytica, SCL Group, а також Psy-Group і Black Cube демонструють різноманітні можливості використання корпоративної розвідки для досягнення стратегічних цілей бізнесу.

На сьогоднішній день в Україні існує кілька провідних компаній з корпоративної розвідки, які надають послуги з аналізу та збору інформації для бізнесу. Такі компанії як Deloitte, KPMG є гігантами на ринку України. Гарним прикладом також є компанія COSA (ТОВ "Центр оперативно-стратегічного аналізу"), яка є провідним постачальником професійних послуг due diligence та комплаєнс. COSA проводить розслідування due diligence та комплаєнс-перевірки з метою ідентифікації порушень правових та етичних норм юридичними та фізичними особами, в тому числі згідно з вимогами національного та міжнародного законодавства, зокрема US FCPA та UK Anti-Bribery Act. Компанія співпрацює з комплаєнс-офіцерами, форензик спеціалістами та внутрішніми службами безпеки компаній під час проведення планових комплаєнс-перевірок та в період розширення мережі контрагентів, штату співробітників, M&A, проведення корпоративних розслідувань. COSA допомагає своїм клієнтам безпечно виходити на нові ринки, будувати вигідні партнерські відносини та уникати співробітництва

з недоброчесними контрагентами. Членство COSA в UNIC Всеукраїнській мережі доброчесності і комплаєнсу, а також співпраця з Американською торговельною палатою в Україні свідчать про їхню активну роль у сприянні дотриманню етичних та законних стандартів українськими підприємствами. Це сприяє підвищенню стандартів бізнес-етики, а також підвищує довіру до українського бізнес-середовища як серед місцевих, так і зарубіжних інвесторів.

Bill Detwiler, старший стратег із комунікацій і редактор блогу Celonis, провів дослідження і вказав, що у 2023 році світовий ринок бізнес-аналітики оцінювався в 29,42 мільярда доларів, до 2032 року прогнозується, що його вартість становитиме 63,76 мільярда доларів. Це відображає підвищену важливість бізнес-аналітики як основного компонента в прийнятті стратегічних рішень. Постачальники рішень ВІ продовжують пропонувати нові інноваційні шляхи для створення цінності, залучення користувачів, ефективності та, перш за все, практичних ідей. [46]

Прогнозується, що корпоративна розвідка буде використовувати методи штучного інтелекту (ШІ) у своїх дослідженнях. Наразі це є досить суперечливим рішенням, адже вже відомі сфері інструменти ШІ не забезпечують достатнього рівня конфіденційності. Але інтеграція штучного інтелекту в процеси бізнес-розвідки покладе початок революції в зборі й аналізі даних. Цей прогрес дасть змогу професіоналам просіювати величезні обсяги інформації з безпрецедентною швидкістю та точністю. Наслідки для майбутнього конкурентної розвідки є суттєвими, і маркетингові команди, а також розвідка конкурентів можуть отримати вигоду з цих трансформаційних можливостей.

Організації мають величезні обсяги необроблених даних для просіювання, аналізу, очищення, узгодження, стандартизації та інтеграції, щоб отримати максимальну віддачу від своєї платформи КР. Системи штучного інтелекту можуть автоматизувати ці процеси, забезпечуючи аналітиків корпоративної розвідки точними, актуальними та правильно відформатованими даними, заощаджуючи багато часу та зусиль. Крім того, штучний інтелект також може витягувати раніше недоступну інформацію з неструктурованих даних (таких як контракти або поля

вільного тексту) – за оцінками, що становить до 80% бізнес-даних – і завантажувати їх у модель КР. Крім того, Gartner прогнозує, що до 2025 року аналітика, керована штучним інтелектом, стане стандартним компонентом 90% корпоративних стратегій.

Щоб керувати складністю відстеження в корпоративних розслідуваннях, впровадження вдосконалених інструментів аналітики має першочергове значення. Професіонали з КР повинні досліджувати інструменти, в тому числі ті, що базуються на машинному навчанні, які дають їм змогу збирати детальніші дані, що веде до більш обґрунтованих рішень і повного розуміння конкурентного середовища.

Ще одним трендом в корпоративній розвідці, є інструменти самообслуговування, що допомагають бізнес-професіоналам без технологічної підготовки створювати звіти та проводити аналізи. Ці інструменти стають все більш досконалими, пропонуючи розширені аналітичні можливості через зручні для користувача інтерфейси та зменшуючи потребу в спеціалізованому навчанні. В Україні вже існують дві такі платформи: You Control та Contr Agent. За допомогою цих платформ з відкритих джерел збирається багато важливої юридичної інформації про фізичних осіб та компанії.

За даними Gartner, до кінця 2024 року очікується, що 75% компаній впровадять рішення на основі технології обробки природної мови, через велике значення цієї технології для розвитку бізнесу та ефективного управління інформацією.

Використовуючи ці тенденції бізнес-аналітики, особи, які приймають рішення, можуть повністю розкрити потенціал своїх даних, стимулювати інновації та отримати конкурентну перевагу в бізнес-ландшафті, що постійно розвивається.

Zuzanna Rajorska, експерт програмного забезпечення компанії Stratoflow, зробила дослідження, де зазначила, що компанії, які використовують інструменти КР, повідомляють про підвищення показників операційної ефективності в середньому на 15%. Дослідження Gartner показує, що компанії, які використовують інструменти КР, отримують у середньому 20% збільшення доходу завдяки

покращеній чуйності ринку та орієнтованому на клієнта прийняттю рішень. До 2024 року понад 33% великих компаній використовуватимуть процеси прийняття рішень на основі передової бізнес-аналітики, а світовий ринок бізнес-аналітики до 2025 року зросте до 33,3 млрд доларів США. Більше того, представники компаній визнають, що аналітика великих даних прискорює прийняття рішень у п'ять разів. Прогнозується, що світовий ринок програмного забезпечення для бізнес-аналітики зросте на 5,83% (2023-2028), що призведе до обсягу ринку в 34,16 млрд доларів США в 2028 році . [55]

Пріоритетним напрямком роботи ТОВ «Центр оперативно-стратегічного аналізу» є подальше розширення та укріплення міжнародного партнерства в усіх регіонах світу. Проходження переддипломної практики в умовах реальних виробничих процесів дозволило зрозуміти та проаналізувати специфіку сфери, а також впроваджені методи та стратегії роботи. В свою чергу, цей досвід сприяв розробці власних рекомендацій щодо подальшого розширення та поліпшення роботи компанії.

На мою думку, розширення свого впливу та залученості в інші географічні регіони світу вимагають високого рівня підготовки та розуміння специфіки кожного окремого ринку – його юрисдикції, бізнес-середовища, рівня розвитку та специфіки сфер діяльності, що підлягатимуть стратегічному аналізу, наявних зв'язків між бізнес-середовищем та державними інституціями тощо. Для ефективного та успішного ведення діяльності такого виду, на мою думку, доцільним є попереднє укладення партнерських стосунків з місцевими спеціалістами відповідного профілю, що стануть своєрідними «провідниками» компанії в тій чи іншій країні. Такі зв'язки сприяють більш швидкому та легкому входженню компанії-розвідника в іноземну юрисдикцію та об'єктивному аналізу досліджуваних бізнес-процесів.

Наступна рекомендація стосується кількісного та якісного складу робочої сили компанії. Виходячи з досвіду, отриманого під час проходження практики, а також базуючись на амбіціях компанії стосовно подальшого розширення географічних меж своєї діяльності, релевантним кроком стане збільшення штату

спеціалістів комплаєнсу та корпоративної розвідки, що дозволить брати більшу кількість замовлень та виконувати їх оперативніше. Я вважаю, що найбільш актуальними кандидатами на відповідні посади є студенти останніх курсів або нещодавні випускники вищих навчальних закладів за напрямками міжнародних відносин, лінгвістики, економіки, правознавства та політичних наук. З цією метою, має сенс встановити партнерські стосунки з вищими навчальними закладами України, що сприяли б подальшому працевлаштуванню успішних студентів та випускників університету до компанії.

Окрім кількісних показників, велика увага має приділятися й якісним характеристиками людського ресурсу компанії, адже саме він є ключовим фактором успіху діяльності підприємства. Для підтримки високого рівня кваліфікації, мотивованості та залученості персоналу, корисним кроком може стати впровадження регулярних тренінгів, лекцій та курсів із залученням висококваліфікованих спеціалістів. Це можуть бути теоретичні та практичні заняття як за напрямком корпоративної розвідки та окремих її складових, так і тренінги на покращення аналітичних навичок, а також вивчення іноземних мов, що є необхідною умовою успішного дослідження та аналізу іноземних юрисдикцій.

Окрім цього, цікавим та корисним досвідом для робочого персоналу може стати відвідування тематичних конференцій та виставок, де вони матимуть можливість розширити власний нетворкінг, отримати новий досвід у сфері та розвиватися як професіонали. Такі заходи можуть відбуватися як на території України, так і закордоном, за участю міжнародних партнерів компанії.

ВИСНОВКИ

Сьогодні всі провідні компанії світу, які розуміють важливість розробки ефективної корпоративної стратегії, формують спеціалізовані розвідувальні відділи у своїх структурах. Якщо інформація стає таким самим цінним ресурсом, як і сучасні технології або фінанси, кожен керівник прагне бути проінформованим про наміри та дії своїх конкурентів шляхом аналізу інформації, дотримуючись законів.

Корпоративна розвідка є необхідним інструментом для сучасних підприємств у глобальному бізнес-середовищі. Вона допомагає підприємствам адаптуватися до змін на ринку, передбачати конкурентні стратегії, ідентифікувати можливості та ризики, та реагувати на них швидко та ефективно. Практичний досвід застосування корпоративної розвідки підтверджує, що вона сприяє підвищенню конкурентоспроможності та стійкості бізнесу. Основні методи і інструменти корпоративної розвідки включають аналіз ринку, моніторинг конкурентів, оцінку ризиків та внутрішнього середовища підприємства. Здійснення корпоративної розвідки має бути інтегрованою частиною стратегічного управління та прийняття управлінських рішень. Впровадження ефективної системи корпоративної розвідки допомагає забезпечити економічну безпеку бізнесу та збільшити його успішність у конкурентному середовищі.

У сучасному періоді активного розвитку глобальної економіки та зростання конкурентної боротьби, важливо впроваджувати нові підходи до інформаційного забезпечення стратегічного управління підприємствами. Одним з ключових елементів цього процесу є конкурентна розвідка. Прогнозується, що в найближчій перспективі ринок розвідувальних послуг у нашій країні значно розшириться завдяки впровадженню нових методів та покращенню існуючих підходів до стратегічного аналізу, заснованих на світовому досвіді. Очікується, що конкурентна розвідка стане одним з важливих чинників, що забезпечать високий рівень конкурентоспроможності, стратегічної стабільності та економічної безпеки

підприємств. Крім того, захист персональних даних та кібербезпека визначаються як перспективні напрямки подальших досліджень в цій області.

Дослідження та публікації, присвячені цьому питанню, показують, що воно є недостатньо вивченим як у теоретичному, так і практичному плані. В Україні ще багато невирішених питань щодо організаційно-правового забезпечення діяльності суб'єктів недержавної безпеки. Підрозділ конкурентної розвідки є складовою частиною служби економічної безпеки суб'єктів господарювання в Україні. Нажаль, в нашій країні немає достатньо законів, які б регулювали діяльність таких підрозділів.

Основною метою конкурентної розвідки є забезпечення ефективної реакції компанії на швидкі зміни у навколишньому середовищі та управління ризиками бізнесу, використовуючи різноманітні джерела інформації та методи розвідки. Найбільш перспективним напрямом наукових досліджень є вдосконалення інтегрованих інструментів пошуку та обробки інформації, а також застосування нових методів аналізу, що дозволить вирішувати широкий спектр завдань розвідки.

Конкурентна розвідка стає ключовим інструментом для забезпечення безпеки бізнесу та управління підприємницькою діяльністю. Вона відіграє важливу роль у забезпеченні інформаційної бази для успішного управління підприємством та прийняття важливих управлінських рішень, що є ключовим для отримання прибутку.

У сучасному бізнес-середовищі успішна ділова діяльність неможлива без збору та аналізу інформації, проведення маркетингових досліджень та розвідувальних операцій. Це підкреслює важливість та актуальність впровадження ділової розвідки як складової економічної стратегії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азьмук Л. А. Інноваційні технології навчання: ділова (корпоративна) розвідка в умовах бізнес-симуляції «MARKET» / Л. А. Азьмук, М. О. Савченко // Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», Укр. Союз промисловців і підприємців, Ін-т світ. екон. і міжнар. відносин НАНУ ; [редкол.: А. П. Наливайко (голов. ред.) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2010. – Вип. 26–27. – С. 213–222.
2. АРМІЯ! ДРУЗІ! БАБКИ! ч.3. “Висоти і відкати”. 2019. URL: <https://bihus.info/armiya-druzi-babki-ch3-visoti-i-vidkati/>
3. Беседіна А.О. Конкурентна розвідка в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємства / А.О. Беседіна // Бізнес Інформ. – 2012. – №10. – С. 277-279.
4. Богданович В.Ю. Конкурентна розвідка та промислове шпигунство / В.Ю. Богданович, В.В. Бадрак. // Сучасний захист інформації. – 2014. – №1. – С. 16-22.
5. Ворфоломєєва О. М., Маковоз О. С. Виявлення і моніторинг небезпеки у зовнішньому середовищі суб'єкта господарювання (ділова розвідка). Лекція. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2019. 15 с.
6. Головне — легенда: що таке HUMINT та чим він корисний для журналістів? URL: <https://mediamaker.me/golovne-legenda-shho-take-humint-ta-chym-vin-korysnyj-dlya-zhurnalistiv-5391/>
7. Гордієнко, С. Г. Інноваційна діяльність та право на інтелектуальну власність: теоретичні основи і правові регулятори. Розділ 3. Шпигунство, промислове шпигунство та бізнес-розвідка - загрози інноваційній діяльності та інтелектуальній власності: курс лекцій / С. Г. Гордієнко ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані – Вид. змін. та допов. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 55 с.

8. Дацюк В.Б. Співвідношення економічних злочинів та злочинів у сфері економіки / В.Б. Дацюк//Часопис Київського університету права. – 2011. – №1. – С. 359-363.
9. Для чого потрібна конкурентна розвідка, 2020. URL: https://jurliga.ligazakon.net/intervyu/196164_dlya-chogo-potrbna-konkurentna-rozvdka
10. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / [В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.]. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
11. Економічна безпека підприємства : начальний посібник / М. І. Небава, Ю. В. Міронова. – Вінниця : ВНТУ, 2017. –73 с. (с.18-28).
12. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення : колективна монографія. / За заг. ред. д.е.н., доц. Вівчар О. І. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 395 с. ISBN 978-966-654-544-5
13. Єгоров, В. З історії промислового шпигунства [Текст] / В. Єгоров. – Дзеркало тижня. - 31.12.1994. - №13. - с. 14
14. Захарченко В.І., Лаптева В.В. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за загальною редакцією професора О.Г. Янкового. – Одеса, Атлант, 2017. 355с. – 514 с.
15. Зацеркляний М.М. Основи економічної безпеки: Навч. посіб. /М.М. Зацеркляний, О.В. Мельников. – вид-во КНТ, 2009. – 336с.
16. Зянько В.В. Раціоналізація бізнесової поведінки підприємств України шляхом аналізу переваг та небезпек конкурентної розвідки та промислового шпигунства / В.В. Зянько, В.С. Ревенко // Причорноморські економічні студії – 2016. – Вип. 6. – С. 187-191.
17. Ілля Полудьоний. Відсутність медичної освіти, співпраця з ОПЗЖ та неетичне ставлення до клієнтів: розслідування про Спартак Субботу. 11 квітня 2023. URL: https://svidomi.in.ua/page/spartak_subbota
18. І. С. Керницький, З. Б. Живко, М. І. Копитко. Конкурентна розвідка підприємств : курс лекцій / – Львів: Ліга-Прес, 2015. – 7 с.

19. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємств: Навч. посіб. /Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256с.
20. Іванюта, Т. М. Економічна розвідка як фактор стабільного розвитку підприємств в умовах ринкових відносин / Т. М. Іванюта // Аспекти соціально-економічного розвитку транзитивної економіки : колективна монографія; під заг. ред. д.е.н., О. О. Непочатенко. – Ч. 2. - Умань : «Сочінський», 2011. – С. 63-79.
21. Керницький І.С., Живко З. Б., Копитко М. І. Конкурентна розвідка підприємств. Курс лекцій. Львів: Ліга-Прес. 2015. 388 с.
22. Когут Ю. Конкурентна розвідка та безпека бізнесу. Київ, Ви-во: Консол.комп. Сидкон. 318 с.
23. Копотун І. М., Падалка А. М., Кузьмічова-Кисленко Є. В. Конкурентна розвідка: навчальний посібник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 188 с.
24. Користін О.Є. Економічна безпека : навч. посіб. / О.Є. Користін, О.І. Барановський, Л.В. Герасименко. – К. : КНУВС, 2010. – 368 с.
25. Кравчук П.Я. Правове забезпечення корпоративної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, “Право і безпека”, 2004/3”3.
26. Лісова Н. В. Запобігання злочинам у сфері економічної діяльності. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 2(107). С. 134–144.
27. Матеріали з офіційного сайту Професійної асоціації корпоративного управління. URL: <http://cgpa.com.ua>
28. Москаленко Н. О., Леонова Ю. О. Теоретичні підходи до конкурентної розвідки та особливості її аналітичного забезпечення // Економіка та управління підприємствами. 2018. С 228-234.
29. Мужанова Т.М. Конкурентна розвідка як інструмент інформаційноаналітичного супроводу забезпечення інформаційної безпеки підприємства // Економіка та суспільство. 2018. №16. URL: <http://economyandsociety.in.ua>.

30. Ожеван М.А. Національна конкурентна розвідка у глобалізованому світі: нові виклики та загрози на тлі «Казусу Сноудена» / М.А. Ожеван // Стратегічні пріоритети. – Київ: НІСД, 2013, № 4 (29). – С. 131-139.

31. Окунєв О., Козоріз Н., Шенк О., Журавльова О., Біляченко І., Паламарчук К. Ресурсний путівник по Закону США про корупційні дії за кордоном (FCRA). Кримінальний відділ Міністерства юстиції США, Відділ правозастосування Комісії з цінних паперів та бірж США. 2020. 97 с.

32. Продіус О.І. Особливості забезпечення економічної безпеки підприємств в розвинених країнах. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/19-2016/18.pdf>

33. Прус Н.В. Система економічної безпеки підприємства: поняття, сутність, принципи / Н.В. Прус // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 675–679.

34. Розвідка з відкритих джерел (Open-source intelligence - OSINT). URL: <https://www.maxzosim.com/rozvidka-z-vidkritikh-dzherel-osint/>

35. Садченко О.В. Маркетингові дослідження конкурентної розвідки підприємницької діяльності. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. Том 20. Вип. 3 (49). 2021. С. 114-129. DOI: 10.18524/2413-9998.2021.3(49).265753

36. Скакун Т.О. Економічні злочини: сутнісні ознаки та криміналістичний аналіз їх вчинення URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6195>

37. Ткачук Т. Ю. Конкурентна розвідка: навч. посібник. К.: НАСБ України, 2013. 295 с.

38. Філіппова С. В. Черкасова С. О. Моніторинг та інструментарій оцінювання управлінських компетенцій персоналу в контексті забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств / С.В. Філіппова С.О. Черкасова // Економіка розвитку. - 2013. - №1. - с. 87 – 93

39. Філіппова С.В., Волощук Л.О., Черкасова С.О. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого

управління: монографія / за заг. ред. С.В. Філіппової. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2015. 196 с.

40. Хвальчик І.Л. Конкурентна розвідка як засіб інформаційного забезпечення підприємства / І. Л. Хвальчик, С. В Філіппова // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2020. – № 1 (11). – С. 77-86. – URL: <https://economics.opu.ua/ejopu/2020/No1/77.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.01.2020.9. DOI: 10.5281/zenodo.4529478.

41. Христенко О.В., Манжос С.А. Застосування бенчмаркінгу в системі управління підприємством // Фінансовий простір. 2018 № 1 (29)

42. Чвертко Л.А. Конкурентна розвідка в системі забезпечення економічної безпеки / Л.А. Чвертко // Управління фінансово-економічною безпекою. – 2015. – № 1. – С. 65-66.

43. Штангент А.М. Конкурентна розвідка в системі забезпечення економічної безпеки підприємства / А.М.Штангент // Управління фінансово-економічною безпекою. – 2015. – № 1. – С. 65-68.

44. Якубівська Ю.Є. Вплив промислового шпигунства на сферу інтелектуальної власності / Ю.Є. Якубівська // Зовнішня торгівля: право та економіка. Науковий журнал. – № 3(43). 2013. – С. 158-162.

45. Balan O.S. Information systems – principles of construction and methodical principles of use / O. S. Balan, S. A Sambros // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2019. – № 2 (8). – С. 13-18. – URL: <https://economics.opu.ua/ejopu/2019/No2/13.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3566819.

46. Bill Detwiler. 10 trends that will shape the future of business intelligence. 2024. URL: <https://www.celonis.com/blog/10-trends-that-will-shape-the-future-of-business-intelligence/>

47. Cook M. Competitive Intelligence: create an intelligent organization and compete to win / M. Cook, C. Cook. – London: Kogan Pave Ltd, 2000. – 273 p.

48. Grossmann W., Rinderle-Ma S. Fundamentals of Business Intelligence (2015). Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

49. HUMINT (Людський інтелект). 2023. URL: <https://cqr.company/ua/pentesting-process/humint/>
50. Kuzmin O., Melnyk O., Mukan O., Adamiv M. Contradictions of the national legal and regulatory framework in the field of socio-economic diagnosing in conditions of European integration // Economics, Entrepreneurship, Management. 2015. T.2, № 2. С. 7-15.
51. Michael Bazzell. Open Source Intelligence Techniques: Resources for Searching and Analyzing Online Information Paperback – January 1, 1692.
52. Psychology of Intelligence Analysis by Richards J. Heuer, Jr. 1999. URL: https://www.ialeia.org/docs/Psychology_of_Intelligence_Analysis.pdf
53. Ryan Fedasiuk. Into the Jungle: Best Practices for Open-Source Researchers. April 2022. URL: <https://cset.georgetown.edu/article/into-the-jungle-best-practices-for-open-source-researchers/>
54. SEC Charges Marketing and Printing Services Provider with FCPA Violations. 2019. URL: <https://www.sec.gov/news/press-release/2019-193>
55. Zuzanna Pajorska. Future of Business Intelligence: Emerging Trends in 2024. 2024. URL: <https://stratoflow.com/future-of-business-intelligence/>

Ім'я користувача:
Економічної теорії Журба Тетяна

ID перевірки:
1016273944

Дата перевірки:
22.05.2024 17:01:39 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
23.05.2024 10:14:39 EEST

ID користувача:
100005720

Назва документа: Гасанова С.Е._Корпоративна розвідка як інструмент забезпечення економічної безпеки біз...

Кількість сторінок: 72 Кількість слів: 16169 Кількість символів: 130546 Розмір файлу: 158.75 KB ID файлу: 1016064027

4.79%

Схожість

Найбільша схожість: 0.49% з Інтернет-джерелом (<https://unic.org.ua/members/49>)

3.98% Джерела з Інтернету

271

Сторінка 74

1.92% Джерела з Бібліотеки

539

Сторінка 76

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0%

Вилучень

Немає вилучених джерел